

A NÓGRÁD MEGYEI VÁLLALKOZÁSOK GAZDASÁGI HELYZETE ÉS INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGE

2024

MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET
INSTITUTE FOR ECONOMIC AND ENTERPRISE RESEARCH

AZ MKIK GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSKUTATÓ INTÉZET OLYAN NONPROFIT KUTATÓMŰHELY, AMELY ELSŐSORBAN ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGI KUTATÁSOKAT FOLYTAT. CÉLJA, HOGY ELMÉLETILEG ÉS EMPIRIKUSAN MEGALAPOZOTT ISMERETEKET ÉS ELEMZÉSEKET NYÚJTSON A MAGYAR GAZDASÁG ÉS A MAGYAR VÁLLALKOZÁSOK HELYZETÉT ÉS KILÁTÁSAIT BEFOLYÁSOLÓ GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI FOLYAMATOKRÓL.

AZ ELEMZÉST KÉSZÍTETTE

BACSÁK DÁNIEL, ELEMZŐ, MKIK GVI

NÁBELEK FRUzsINA, SZAKMAI IGAZGATÓ, MKIK GVI

AZ ELEMZÉS VF/44/5/2023NKKI HIVATKOZÁSI SZÁMÚ "SZÖVETSÉGBEN A VÁLLALKOZÓKKAL"
CÍMŰ PROJEKT KERETÉBEN KÉSZÜLT.

KUTATÁSVEZETŐ

NÁBELEK FRUzsINA, SZAKMAI IGAZGATÓ, MKIK GVI

E-MAIL: FRUzsINA.NABELEK@GVI.HU

A KÉZIRAT LEZÁRVA

2024. JÚNIUS 28.
BUDAPEST

TARTALOM

Tartalom	3
Vezetői összefoglaló	4
Bevezetés, a kutatás háttere	7
1 Nógrád vármegye demográfiai és gazdasági helyzete	8
1.1 <i>Demográfia</i>	8
1.2 <i>Gazdaság</i>	12
1.2.1 Bruttó hozzáadott érték.....	12
1.2.2 Vállalkozásdemográfia	16
1.2.3 Ipari termelés és beruházás.....	18
1.3 <i>Munkaerőpiac</i>	20
1.4 <i>Kutatás-fejlesztés</i>	23
2 A kérdőíves felmérés eredményei	26
2.1 <i>A válaszadó vállalkozások jellemzői</i>	26
2.2 <i>A megyei cégeknél foglalkoztatottak jellemzői</i>	28
2.3 <i>Innovációs tevékenység</i>	30
2.4 <i>Az innovációs tevékenységet akadályozó tényezők</i>	36
2.5 <i>Az innovációs tevékenységet segítő tényezők</i>	39

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

- ❖ A megye gazdasági környezetében meghatározó szerepet játszik, hogy a 2022-es népszámlálás adatai alapján Nógrád megye **lakosságszáma** a megyék közül az egyik legnagyobb mértékű csökkenést mutatja az elmúlt két évtizedben. A vármegye népességcsökkenésében részben a természetes fogyás, részben pedig a jelentős belföldi elvándorlás játszik közre.
- ❖ A 24 évesnél idősebb népesség körében a – K+F+I tevékenység szempontjából jelentős – **felsőfokú végzettségűek aránya** mindösszesen 16 százalék, ami a legalacsonyabb a vármegyék és a főváros rangsorában.
- ❖ Nógrád vármegyében az ezredfordulót követően a **termelő ágazatok** súlyának csökkenésével szemben nőtt a **szolgáltató szféra** részesedése, de továbbra is meghatározó ágazat az ipar. A bruttó hozzáadott érték jelentős részét (28%-át) állítják elő a megyében a közszférához sorolható ágazatok, míg az ipar részesedése 2022-ben 23 százalék volt. A leginkább **innovatív ágazatok megyei részesedése relatíve alacsony**, és elmarad az országos átlagtól.
- ❖ A megyében **működő vállalkozások** több mint 97 százaléka 10 fő alatti mikrovállalkozás, miközben mindösszesen 4 darab 250 fő feletti nagyvállalat működött 2022-ben. A **közép-és nagyvállalatok relatíve alacsony aránya** a megyében közvetlenül és közvetetten is korlátozhatja a megye innovációs teljesítményét.
- ❖ 2000 óta Nógrád vármegye minden évben a megyei rangsor legvégén állt az országos átlag 43-54 százalékot elérő **egy főre jutó GDP-jével**, ami 2004 óta nem is haladta meg egyetlen alkalommal sem az 50 százalékot, 2022-ben 45 százalék volt.
- ❖ A megyei **ipari termelés értéke** a tavalyi évben ugyan elérte az 578 milliárd forintot, a nemzetgazdasági részarány azonban csupán 1,1 százalék volt – ezzel a vármegyék és a főváros ranglistáján az utolsó helyet foglalja el.
- ❖ A fejlesztéseket korlátozó tényező, hogy a megyei beruházási teljesítménye csökkenő tendenciát mutat. A **nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke** 2022-ben 106 milliárd forint volt, amivel a megyében végrehajtott beruházások nemzetgazdaságból számított részaránya 0,9 százalék volt – a megyei rangsorban ez a legkisebb részesedés. 2023-ban a megyei vállalkozások fejlesztési tevékenysége 22 százalékkal esett vissza az előző év azonos időszakához képest, míg ugyanez az arány országos szinten 7,2 százalék volt.

- ❖ A megyei **K+F beruházások értéke** 391 millió forintot tett ki, ami 0,3 százaléka az országos adatnak – ebben a tekintetben Nógrád vármegye Tolna, Békés és Zala vármegyéket is megelőzi.
- ❖ Nógrád vármegyében 2023-ban a **foglalkoztatási ráta** a KSH Munkaerőfelmérése szerint éves szinten 59,1 százalék volt, ami 5 százalékponttal alacsonyabb az országos adatnál. A megyei **munkanélküliségi ráta** 2023-ban 4 százalékponttal (7,9 százalék) haladja meg az országos értéket (4,1 százalék). A magas hozzáadott értékű fejlesztési tevékenység korlátja lehet, hogy a megyei **átlagkereset** – 292 ezer forint – 2023-ban 23 százalékkal marad el az országos átlagtól.
- ❖ Nógrád vármegyében a **K+F ráfordítás** összege 37 millió forintról 3,7 milliárdra növekedett a 2005 és 2022 közötti időszakban. Ezzel párhuzamosan a **K+F tényleges létszáma** 31 főről 265 főre, a **kutató-fejlesztő helyek száma** pedig 5-ről 25-re nőtt.
- ❖ Nógrád vármegyében a **K+F ráfordítás mértéke a GDP százalékában** 2021-ben érte el az eddigi csúcspontot (0,9%), 2022-ben pedig 0,7 százalékot tett ki, ami mindösszesen a fele az országos GDP-arányos ráfordításnak.
- ❖ A K+F tevékenység korlátozottságát mutatja a megyében, hogy a Nógrád vármegyei cégek ritkán veszik igénybe az **elérhető kutatás-fejlesztési és innovációs támogatásokat**. Ugyanakkor az innovációs tevékenységet végző vállalkozások aránya az észak-magyarországi régióban nőtt a legnagyobb mértékben – 8,5 százalékponttal – a megelőző, 2018-as felméréshez képest.
- ❖ **Kérdőíves felmérésünk alapján megyei vállalkozások 40 százaléka jelezte, hogy az elmúlt 3 évben innovációs tevékenységet végzett**, 36 százalékuk befejezett innovációval rendelkezik, míg 4 százalékuknál folyamatban van valamilyen fejlesztés.
- ❖ A megyében az innovációs tevékenység az átlagnál jellemzőbb az **ipari, az exportáló, az üzleti tervvel rendelkező** és a **fiatalabb** (legfeljebb 5 éves) cégekre.
- ❖ Az innováló vállalkozások több, mint fele jelezte, hogy **termékinnovációt** (a korábbtól eltérő új terméket vagy szolgáltatás) vagy **folyamatinnovációt** (új termelési vagy szállítási eljárás vagy módszer) hajtott végre az elmúlt három évben. Bár a termékinnovációt említők aránya viszonylag magas volt, a legfontosabb bevezetett fejlesztések között a megyei cégek elsősorban folyamatinnovációnak minősíthető fejlesztéseket jelöltek meg. **Többségük a használt eszközök, gépek és szoftverek fejlesztését emelte ki, míg új termék**

vagy szolgáltatás bevezetését a válaszadók 10 százaléka tartotta legfontosabbnak.

- ❖ Az innováló vállalkozások nagy többsége a legfontosabb bevezetett fejlesztést **egyedül fejlesztette és saját forrásból valósította meg**. Államilag támogatott hitelterméket az innováló cégek negyede vett igénybe.
- ❖ A megyei innováló cégek egy tízes skálán **inkább sikeresnek tartják az elmúlt évek fejlesztési tevékenységét (7,2 pont)**, csaknem felük 7-esnél jobbra értékelte az innovációs tevékenységét, ötödük pedig 10-esre osztályozott. Szignifikáns eltérések figyelhetők meg a megyében a különböző ágazatokba tartozó cégek körében: míg az építőipari cégek 7 pont alattira értékelik a teljesítményüket (6,6 pont), addig az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltató cégek az átlagosnál jobb 7,4–7,5 pontos értékelést adtak az elmúlt években folytatott fejlesztéseikre.
- ❖ A megyében működő vállalkozások szerint az innovációs tevékenységét elsősorban **a pénzügyi források hiánya, a nem megfelelő helyi gazdasági környezet** (5-ből egyaránt 2,9 pont), **a képzett munkaerő / szakemberek hiánya** (2,8 pont), a magas adminisztrációs terhek (2,7 pont) és a túl hosszúnak tartott megtérülési idő (2,6 pont) akadályozza.
- ❖ A jövőbeni fejlesztések céljából a megkérdezett **cégek több mint fele elsősorban a saját infrastruktúráját fejlesztené**, negyede gondolkodik szolgáltatásként igénybe vehető infrastruktúrában, 5 százalékuk pedig bérelhető infrastruktúrában.
- ❖ A vállalkozások **csaknem háromnegyede vár pénzügyi támogatást az innovációs tevékenységéhez**, közel fele pedig szívesen **együtműködne** más vállalkozásokkal. **Tájékoztatást** és információnyújtást a cégek harmada, egyetemekkel való együtműködést a vállalkozások negyede szeretne. **Mentorálásban** és szakmai tanácsadásban a cégek ötöde gondolkodik. A válaszadók 14 százaléka ugyanakkor semmilyen innovációs tevékenységet segítő támogatást nem vár.
- ❖ A **Neumann János Program** keretében meghirdetett innovációs pályázatokkal a cégek ötöde találkozott; ezen vállalkozások **közel kétharmada úgy nyilatkozott, hogy sem korábban nem pályázott, sem a jövőben nem tervez pályázni**, egyharmada tervez pályázatot benyújtani, és mindösszesen 2 százalékuk pályázott már korábban.

BEVEZETÉS, A KUTATÁS HÁTTERE

Kutatásunkban a Nógrád vármegyei vállalkozások innovációs tevékenységét és -környezetét vizsgáljuk, feltérképezve a megyében zajló innovációs tevékenységet, a fejlesztések lehetséges akadályait és a vállalkozások innovációs tevékenységgel kapcsolatos igényeit. Elemzésünk első fejezetében a vármegyére vonatkozó, K+F+I tevékenység szempontjából is releváns, gazdasági környezetre vonatkozó legfontosabb statisztikai adatokat vizsgáljuk meg és vetjük össze az országos adatokkal. A fejezetben felhasznált legfontosabb adatok forrásai a KSH népszámlálási, gazdasági teljesítményre, munkaerőpiacra, gazdasági szervezetekre és K+F+I tevékenységre vonatkozó, publikusan elérhető és egyedi adatkérésekben biztosított adatai.

Az elemzés második fejezetében a megyei vállalkozások körében 2024. júniusában végzett telefonos kérdőíves felmérés adatait elemezzük. A kérdőív legfontosabb témái a vállalkozások elmúlt 3 évben megvalósított fejlesztései, az innovációra használt erőforrások, az innovációt akadályozó tényezők és az innovációs tevékenységet esetlegesen segítő tényezők voltak.

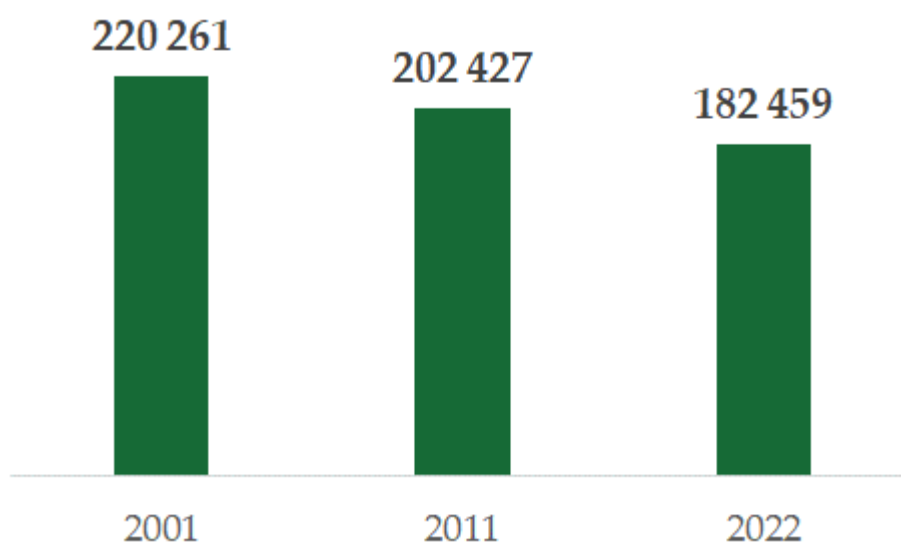
1 NÓGRÁD VÁRMEGYE DEMOGRÁFIAI ÉS GAZDASÁGI HELYZETE

1.1 Demográfia

Nógrád vármegye Magyarország legalacsonyabb népességszámú (182 459 fő) és második legkisebb területű megyéje (2544 km²), mely mindösszesen 6 várost foglal magában (Salgótarján, Balassagyarmat, Pásztó, Rétság, Bátorfyerénye és Szécsény).

Az elmúlt bő két évtizedben Nógrád vármegye lakossága csaknem 17 százalékkal csökkent – ennél nagyobb mértékben csak Békés vármegye néptelenedett el (-21%), miközben Magyarország népessége ugyanezen időszak alatt mindösszesen 6 százalékkal csökkent.

1.1. ÁBRA: NÓGRÁD VÁRMEGYE NÉPSSÉGSZÁMA 2001-BEN, 2011-BEN ÉS 2022-BEN, FŐ

Forrás: KSH Népszámlálás (2001, 2011, 2022)¹

A születéskor várható átlagos élettartam 2022-ben Nógrád vármegyében a férfiak esetében 70,2 év, a nők esetében 77,8 év volt, ami 2,3, illetve 1,2 évvel volt alacsonyabb az országos átlagnál. Csak Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyékben volt ennél némileg alacsonyabb a várható élettartam mindkét nem esetében.²

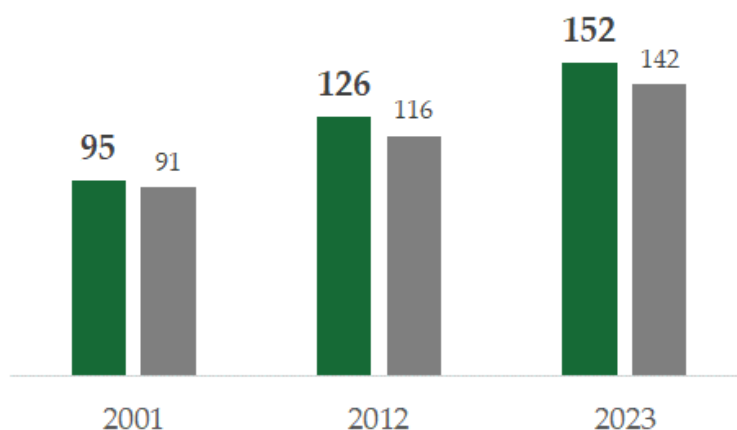
A 14 év alatti és a 64 év feletti népesség egymáshoz viszonyított arányát tekintve (ez az úgynevezett öregedési index) Nógrád vármegye a középmezőnyben helyezkedik el (152%): 100 gyermekre és fiatalokúra 152 időskorú jutott 2023-ban. Ennél 8 megyében

¹ Elérhető: <https://nepeszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/>

² KSH STADAT 22.1.2.6. Születéskor várható átlagos élettartam, átlagéletkor nem, vármegye és régió szerint. Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0039.html

(Veszprém, Vas, Zala, Somogy, Baranya, Tolna, Békés és Csongrád-Csanád vármegyék) és a fővárosban is nagyobb mértékű az öregedés, ugyanakkor az országos index értéke – akárcsak 2012-ben – alacsonyabb 10 százalékponttal (142%).

1.2. ÁBRA: AZ ÖREGEDÉSI INDEX VÁLTOZÁSA 2001 ÉS 2023 KÖZÖTT NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS MAGYARORSZÁGON, SZÁZALÉK

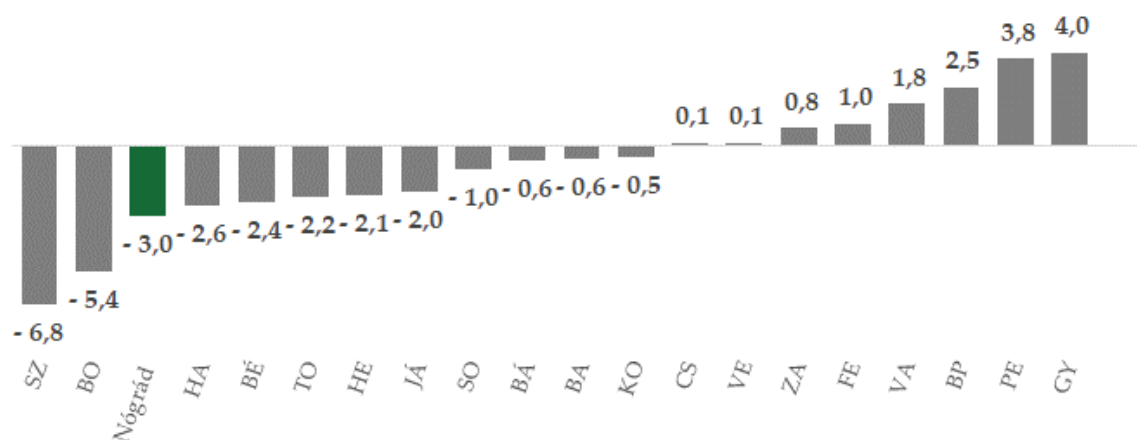

Forrás: KSH STADAT 22.1.2.5. Eltartottsági ráták, öregedési index vármegye és régió szerint³

Nógrád vármegye népességcsökkenésének hátterében a lakosság öregedésén (és az ebből következő természetes fogyáson) túl a belföldi elvándorlás áll: 2023-ban 1000 lakosra vetítve 3 fő vándorolt el a megyéből, aminél csak Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyék esetében volt jelentősebb az elvándorlás (-6,8 és -5,4 fő). Ebből a szempontból kiemelendő a földrajzilag közel eső Budapest és Pest vármegye pozitív vándorlási különbözete (2,5 és 3,8 fő).

³ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0038.html

1.3. ÁBRA: BELFÖLDI VÁNDORLÁSI KÜLÖNBÖZET VÁRMEGYÉK SZERINT 2023-BAN, 1000 LAKOSRA VETÍTVE, FŐ

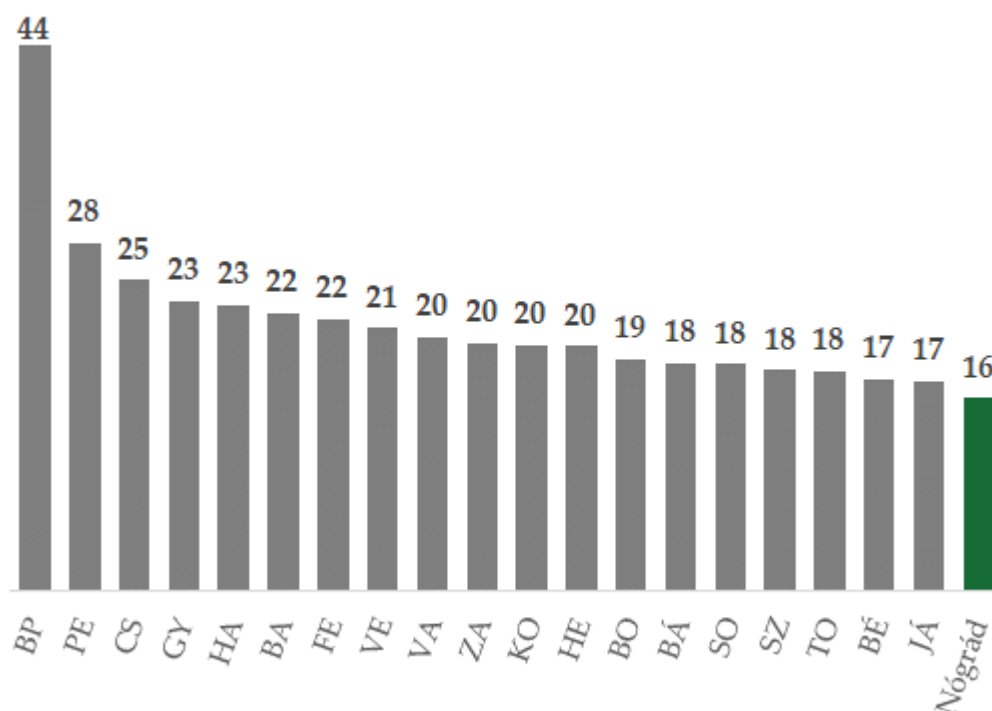

Forrás: KSH STADAT 22.1.2.8. A népmozgalom főbb arányszámai vármegye és régió szerint, Belföldi vándorlási különbség ezer lakosra⁴

A vállalkozások innovációs tevékenysége és a kutatás-fejlesztés szempontjából fontos tényező a lakosság végzettségi szintje – az, hogy potenciálisan milyen arányban érhetők el helyben felsőfokú végzettségű munkavállalók. Nógrád vármegyében a 24 évesnél idősebb népesség körében a felsőfokú végzettségűek aránya mindösszesen 16 százalék, ami a legalacsonyabb a vármegyék és a főváros rangsorában. A többi 18 vármegyében ez az arány 17 és 28 százalék között alakul, míg Budapest ebből a szempontból kiemelkedik a maga 44 százalékos arányával.

⁴ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html

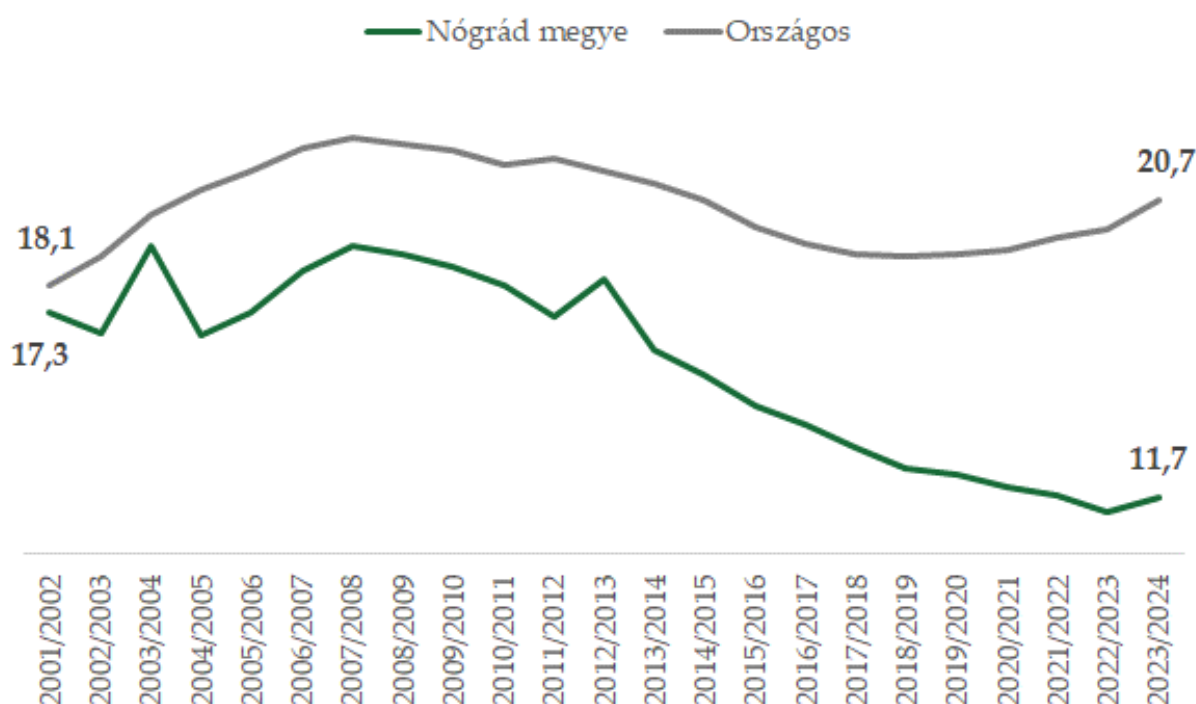
1.4. ÁBRA: FELSŐFOKÚ VÉGZETTSÉGŰEK ARÁNYA A 24 ÉVESNÉL IDŐSEBBEK KÖRÉBEN VÁRMEGYÉK SZERINT 2022-BEN, SZÁZALÉK

Forrás: KSH Népszámlálás (2022)

Az elmúlt mintegy 25 évben Nógrád vármegyében a felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók aránya mindig az országos átlag alatt alakult, azonban míg a 2001/2002-es tanévben mindösszesen 0,8 százalékpont volt a differencia, addig a 2023/2024-es tanévben már 9 százalékpont. Előbb a kétezres évek közepén, majd 2014-től nyílt ki az olló a nógrádi és az országos arányszámok között. Az alacsony arányban közrejátszik, hogy Nógrád megye azon három megye közé tartozik, ahol – az Óbudai Egyetem salgótarjáni kampuszán kívül – nem található felsőoktatási intézmény.

1.5. ÁBRA: FELSŐFOKÚ ALAP- ÉS MESTERKÉPZÉSBEN RÉSZT VEVŐ NAPPALI KÉPZÉSBEN TANULÓK ARÁNYA A HALLGATÓK ÁLLANDÓ LAKÓHELYE SZERINT NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS ORSZÁGOSAN, 1000 LAKOSRA VETÍTVE, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 23.1.2.13. Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő nappali képzésben tanulók száma a hallgatók állandó lakóhelye (vármegye, régió) szerint⁵

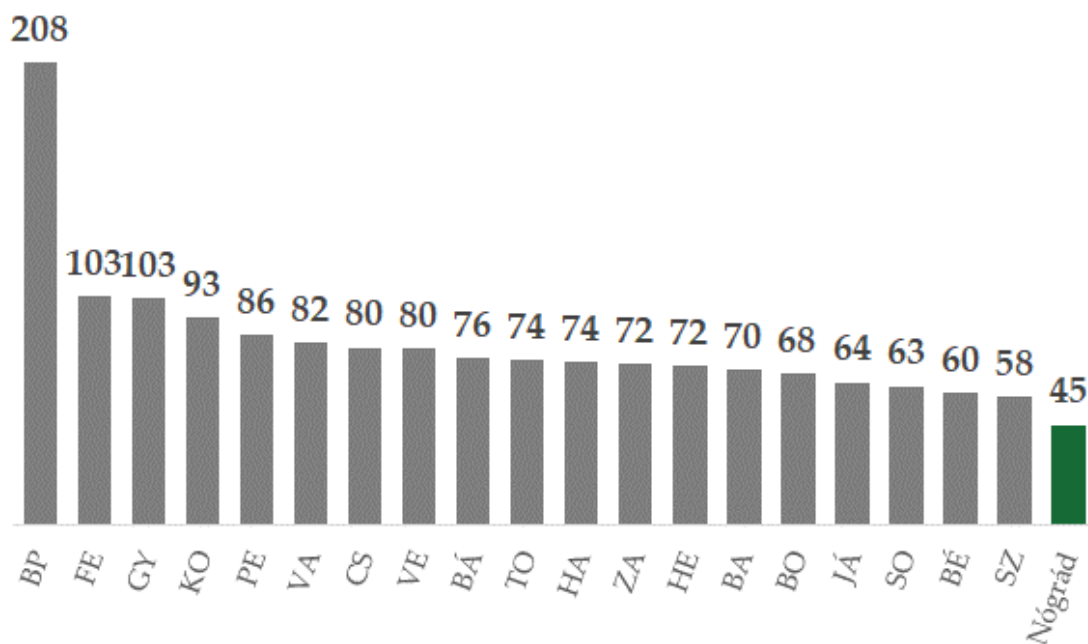
1.2 Gazdaság

1.2.1 Bruttó hozzáadott érték

Az egy főre jutó GDP tekintetében Nógrád vármegye az utolsó helyen áll: 2022-ben ez 3 097 000 Ft volt, ami az országos átlag mindösszesen 45 százaléka. A megye lemaradása ráadásul nagyon jelentős: az utolsó előtti Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye esetében ugyanez az arány már 58 százalék (3 970 000 Ft). A sorban elfoglalt utolsó hely pedig állandónak tekinthető, 2000 óta minden évben Nógrád vármegye állt a rangsor legvégén az országos átlag 43-54 százalékot elérő egy főre jutó GDP-jével, ami 2004 óta nem is haladta meg egyetlen alkalommal sem az 50 százalékot.

⁵ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0043.html

1.6. ÁBRA: EGY FŐRE JUTÓ BRUTTÓ HAZAI TERMÉK VÁRMEGYÉK SZERINT 2022-BEN, AZ ORSZÁGOS ÁTLAG SZÁZALÉKÁBAN, SZÁZALÉK

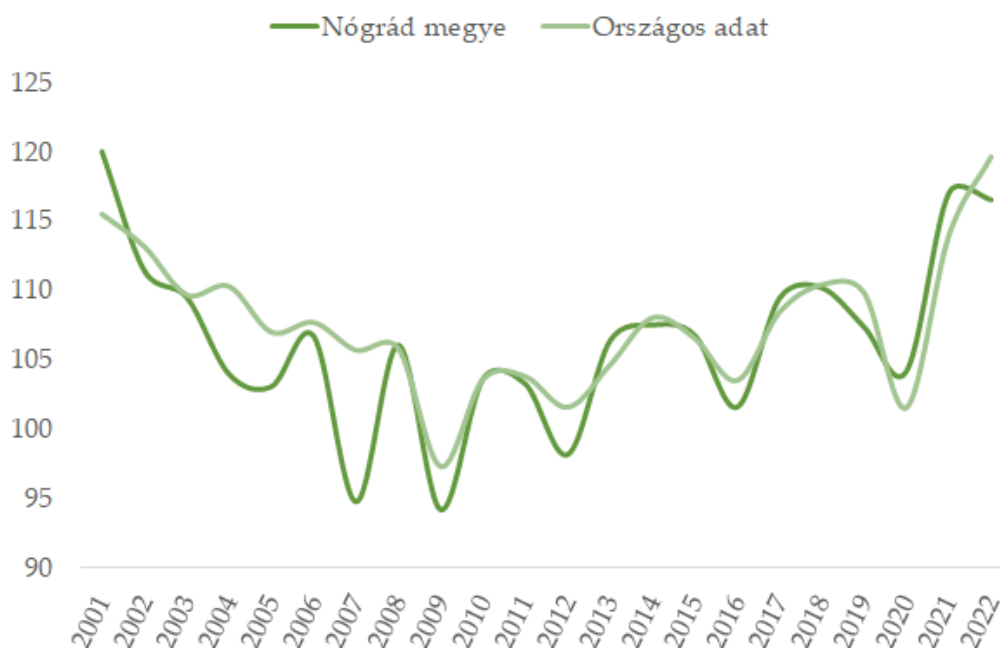

Forrás: KSH STADAT 21.1.2.2. Egy főre jutó bruttó hazai termék megye és régió szerint, az országos átlag százalékában⁶

A piaci beszerzési áron mért GDP volumenének változása Nógrád vármegyében az elmúlt két évtizedben gyakran mutatott kedvezőtlenebb képet, mint az országos trend: mindösszesen hét olyan év volt (2001, 2008, 2013, 2015, 2017, 2020 és 2021), amikor néhány tizedszázalékponttal nagyobb mértékben növekedett, mint az országosé, 2022-ben (jelenleg ez a legfrissebb nyilvánosan elérhető adat) pedig 3 százalékponttal maradt el az országos adattól.

⁶ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0078.html

1.7. ÁBRA: PIACI BESZERZÉSI ÁRON SZÁMÍTOTT BRUTTÓ HAZAI TERMÉK (GDP) NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS ORSZÁGOSAN, ELŐZŐ ÉV=100%, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 21.1.2.1. Bruttó hazai termék (GDP) megye és régió szerint [piaci beszerzési áron, millió Ft]

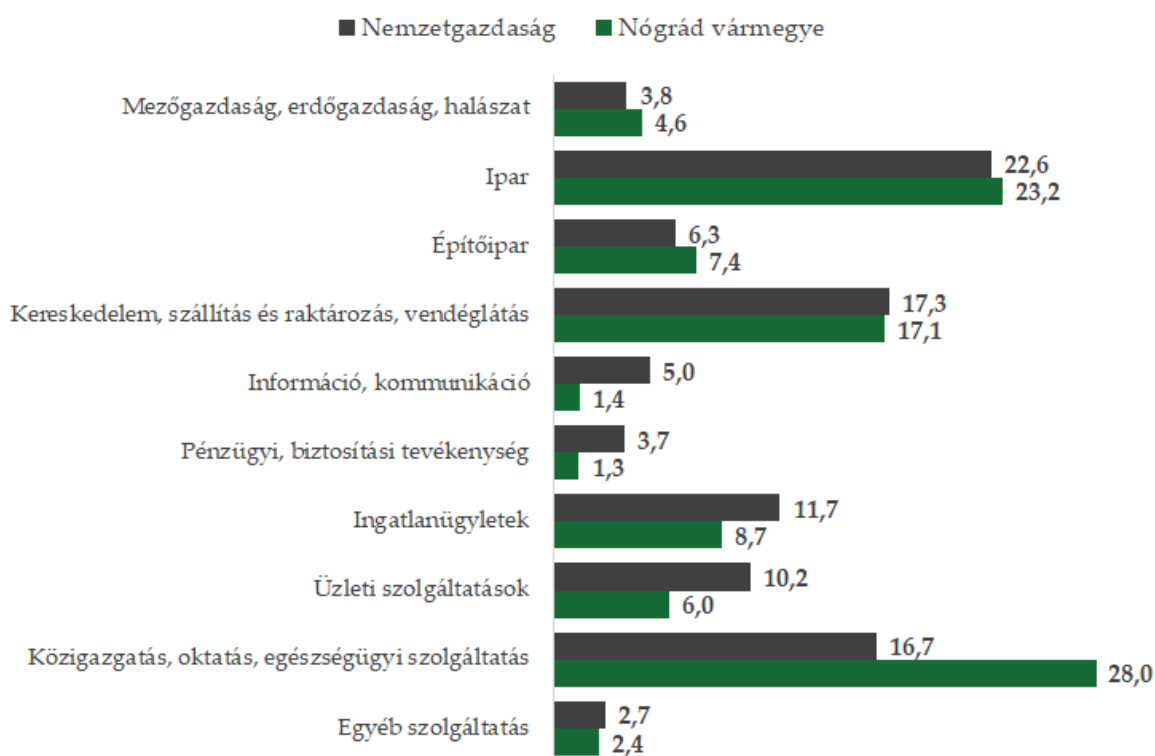
Nógrád vármegye az ország második legkisebb területű vármegyéje, mely csekély gazdasági súllyal bír az ország GDP-jének termelésében: mindösszesen 0,9 százalékát termelte meg Nógrád vármegye 2022-ben, ezzel a vármegyék és a főváros ranglistáján az utolsó helyen állt, az utolsó előtti Tolna vármegyétől is 0,7 százalékponttal lemaradva.

Nógrád vármegyében az ezredfordulót követően a termelő ágazatok súlyának csökkenésével szemben nőtt a szolgáltató szféra részesedése, de továbbra is meghatározó ágazat az ipar. A megyében 2022-ben a közigazgatás, oktatás, egészségügyi szolgáltatás nemzetgazdasági ágazat állította elő a bruttó hozzáadott érték több mint negyedét (28%), majd ezt követi az ipar (23,2%), a kereskedelem, szállítás és raktározás, vendéglátás (17,1%), az ingatlanügyletek (8,7%) és az építőipar (7,4%). A nemzetgazdasági ágazatok bruttó hozzáadott értékének megoszlását vizsgálva látható, hogy a közigazgatás, oktatás, egészségügyi szolgáltatás nemzetgazdasági ágazat részesedése több mint 11 százalékponttal magasabb Nógrád

⁷ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/gdp/hu/gdp0077.html

vármegyében, mint az országban. Az országos szinten leginkább innovatív ágazatok⁸ – az információ-kommunikáció, valamint az üzleti szolgáltatások ágazat – megyei részesedése viszont relatíve alacsony, közel 4-4 százalékponttal elmarad az országostól.

1.8. ÁBRA: A NEMZETGAZDASÁGI ÁGAZATOK BRUTTÓ HOZZÁADOTT ÉRTÉKÉNEK MEGOSZLÁSA NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS A NEMZETGAZDASÁGBAN 2022-BEN, SZÁZALÉK

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis⁹ (technikai azonosító: GPKC04_W)

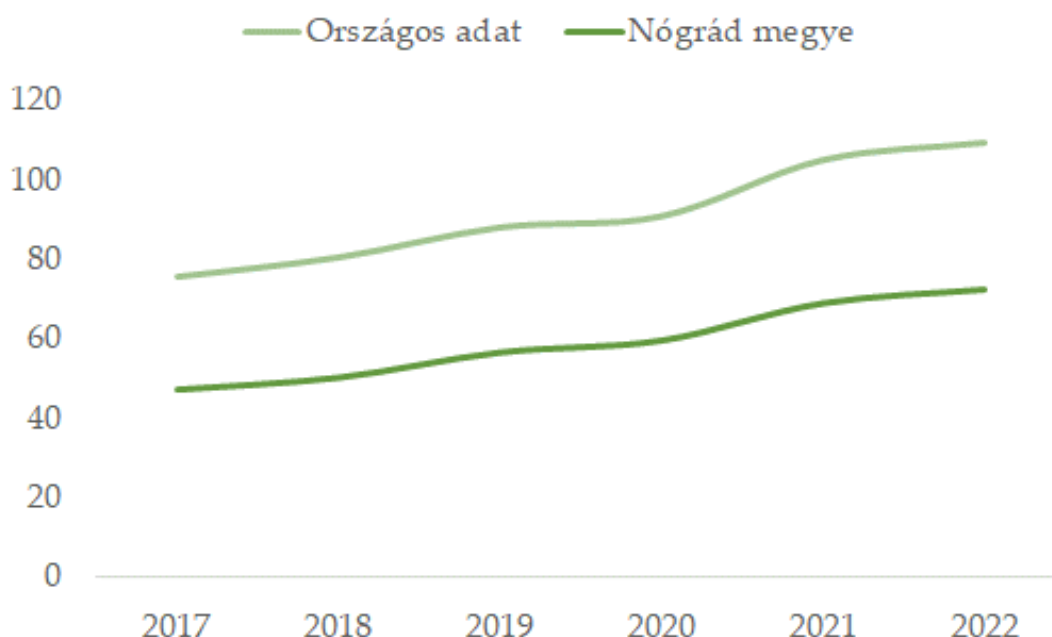
⁸ Országos szinten az innovációt végző vállalkozások aránya a legutolsó felmérések szerint az információ-kommunikáció ágazatban 54 százalék, az üzleti szolgáltatások közé tartozó tudományos és műszaki tevékenység ágazatban 43 százalék, míg az iparban 33 százalék volt. (A közigazgatás, oktatás, egészségügyi szolgáltatásokra vonatkozóan nem rendelkezünk erre vonatkozó adatokkal.) Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0018.html

⁹ A Tájékoztatási adatbázis elérhető a következő oldalon: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/index.jsp>
A hivatkozott táblák a technikai azonosító keresés mezőbe történő bemásolásával nyithatóak meg.

1.2.2 Vállalkozásdemográfia

2022-ben 13209 működő vállalkozás volt Nógrád vármegyében. Az 1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma 72 volt, miközben az országos adat 109 – az elmúlt öt év tendenciája pedig az olló szétnyílását mutatja.

1.9. ÁBRA: 1000 LAKOSRA JUTÓ MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK SZÁMA 2017 ÉS 2022 KÖZÖTT NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS ORSZÁGOSAN, DARAB

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis (technikai azonosítók: VB2A09_W, NT2C02)

Az összes hazai működő vállalkozás 1,3 százaléka található Nógrád vármegyében, amivel a vármegyék és a főváros ranglistáján az utolsó helyet foglalja el. A vállalkozások több mint 97 százaléka 10 fő alatti mikrovállalkozás, 2,3 százaléka 10-49 fő közötti kisvállalkozás, 0,3 százaléka pedig 50-249 fő közötti középvállalkozás. A megyében mindösszesen 4 darab 250 fő feletti nagyvállalat működött 2022-ben. Bár Magyarország esetében a vállalatméret és az innovációs tevékenység között a szakirodalmi vizsgálatok alapján¹⁰ nem olyan szoros a kapcsolat, mint más országokban, a legutolsó elérhető adatok szerint az innovatív vállalkozások aránya a középvállalatok (44 százalék) és a nagyvállalatok (57 százalék) esetében magasabb a

¹⁰ Lásd Rideg, A. & Szerb, L. & Varga, A.R. (2023): The role of intellectual capital on innovation: Evidence from Hungarian SMEs. Elérhető. https://www.scielo.sa.cr/scielo.php?pid=S1659-33592023000200001&script=sci_arttext

teljes vizsgált (10 fő feletti) vállalati körre jellemző 33 százalékos aránynál.¹¹ A kisebb vállalkozások innovációs tevékenységében nagy szerepe lehet a vállalati kapcsolatoknak, így például a beszállítói tevékenységnek. Ebből adódóan a közép-és nagyvállalatok relatíve alacsony aránya a megyében közvetlenül és közvetetten is korlátozhatja a megye innovációs teljesítményét.

1.1. TÁBLÁZAT: A NÓGRÁD VÁRMEGYEI MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK MEGOSZLÁSA LÉTSZÁMKATEGÓRIÁNKÉNT

	N	%
250 fő feletti	4	0,03
50-249 fő	45	0,3
20-49 fő	75	0,6
10-19 fő	224	1,7
10 fő alatti	12861	97,4
ÖSSZESEN	13209	100%

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis (technikai azonosító: VB2A09_W)

Ágazati bontásban látható, hogy legnagyobb arányban az egyéb szolgáltatások körébe sorolható vállalkozások működnek Nógrád vármegyében (47%), utánuk következnek az építőipari (16%) és a kereskedelmi (15%) cégek. A mezőgazdasági, az ipari, a turisztikai és a logisztikai cégek az összes működő vállalkozás kevesebb mint negyedét (22%) tették ki 2022-ben.

1.2. TÁBLÁZAT: A NÓGRÁD VÁRMEGYEI MŰKÖDŐ VÁLLALKOZÁSOK MEGOSZLÁSA ÁGAZATONKÉNT

	N	%
mezőgazdaság	984	7,4
ipar	948	7,2
építőipar	2139	16,2
kereskedelem	1947	14,7
vendéglátás-turizmus	465	3,5
szállítás-raktározás	535	4,1
egyéb szolgáltatások	6191	46,9
ÖSSZESEN	13209	100%

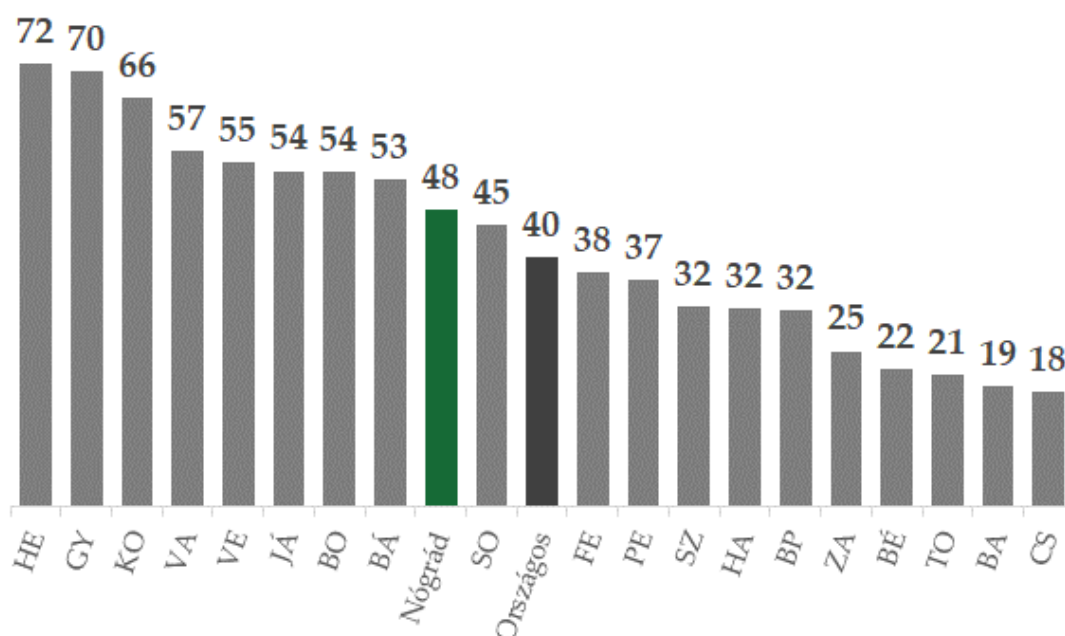
Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis (technikai azonosító: VB2A09_W)

Az utóbbi években Nógrád vármegyében az export értékesítés volumene nőtt. 2011-ben az export aránya az értékesítés nettó árbevételéből 41 százalék volt, 2022-re viszont

¹¹ Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0018.html

elérte a 48 százalékot, ami 8 százalékponttal magasabb az országos átlagnál, és amivel a vármegyék és a főváros ranglistáján Nógrád a 9. helyet foglalja el.

1.10. ÁBRA: AZ EXPORT ARÁNYA AZ ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELÉBŐL VÁRMEGYÉK SZERINT ÉS ORSZÁGOSAN 2022-BEN, SZÁZALÉK

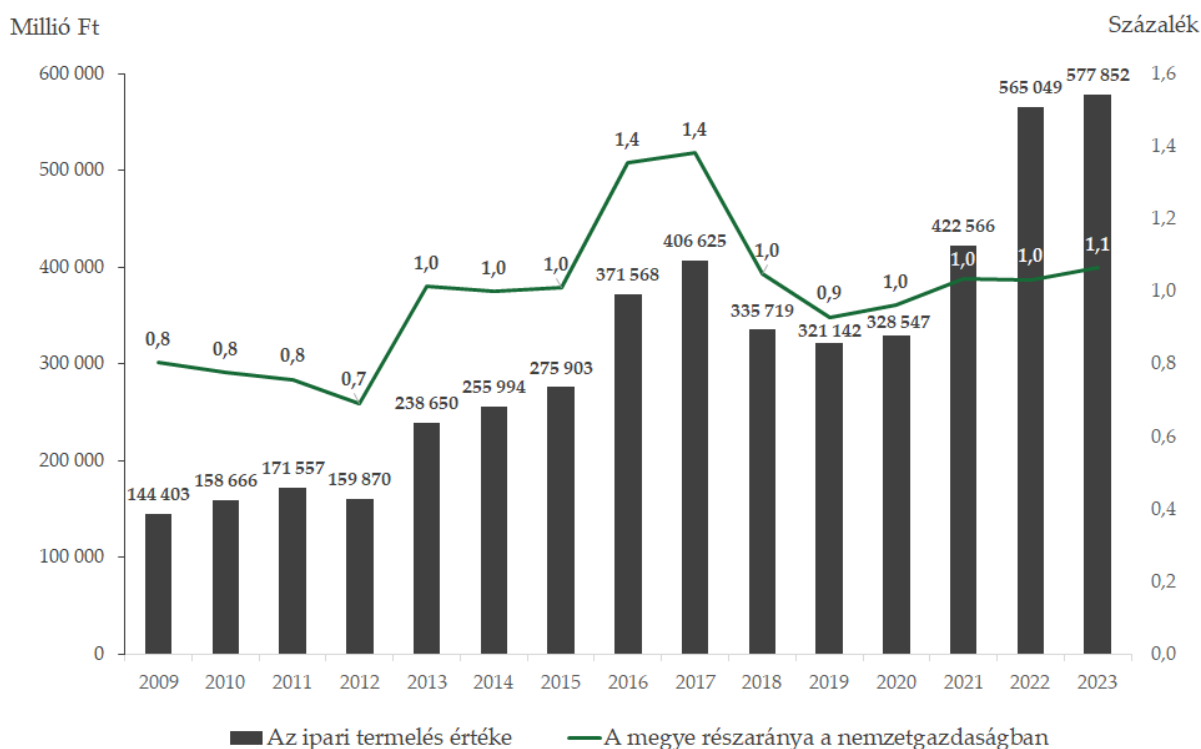

Forrás: TEIR (kód: TM_EXP_ARBEV_AR)

1.2.3 Ipari termelés és beruházás

Nógrád vármegyében az ipari termelés értéke 2009-től – a 2012-es átmeneti visszaeséstől eltekintve – évről évre növekedett és 2017-ben elérte a 407 milliárd forintot, amivel a megye ipari termelésének a nemzetgazdaságból számított részaránya ebben az évben már 1,4 százalék volt, az ezt követő két évben azonban mind a nógrádi ipari termelés értéke, mind a nemzetgazdasági részaránya jelentősen csökkent (321 milliárd forintra és 0,9 százalékra). 2020 és 2023 között az ipari termelés értéke újra növekedésnek indult, a tavalyi évben elérte az 578 milliárd forintot, a nemzetgazdasági részarány azonban csupán 1,1 százalékra kapaszkodott vissza – ezzel a vármegyék és a főváros ranglistáján az utolsó helyet foglalja el Nógrád vármegye.

1.11. ÁBRA: NÓGRÁD VÁRMEGYE IPARI TERMELÉSÉNEK ÉRTÉKE ÉS A NEMZETGAZDASÁGBÓL SZÁMÍTOTT RÉSZARÁNYA 2009 ÉS 2023 KÖZÖTT, MILLIÓ FT, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 13.1.2.1. Az ipari termelés értéke és volumenindexe telephely szerint¹²

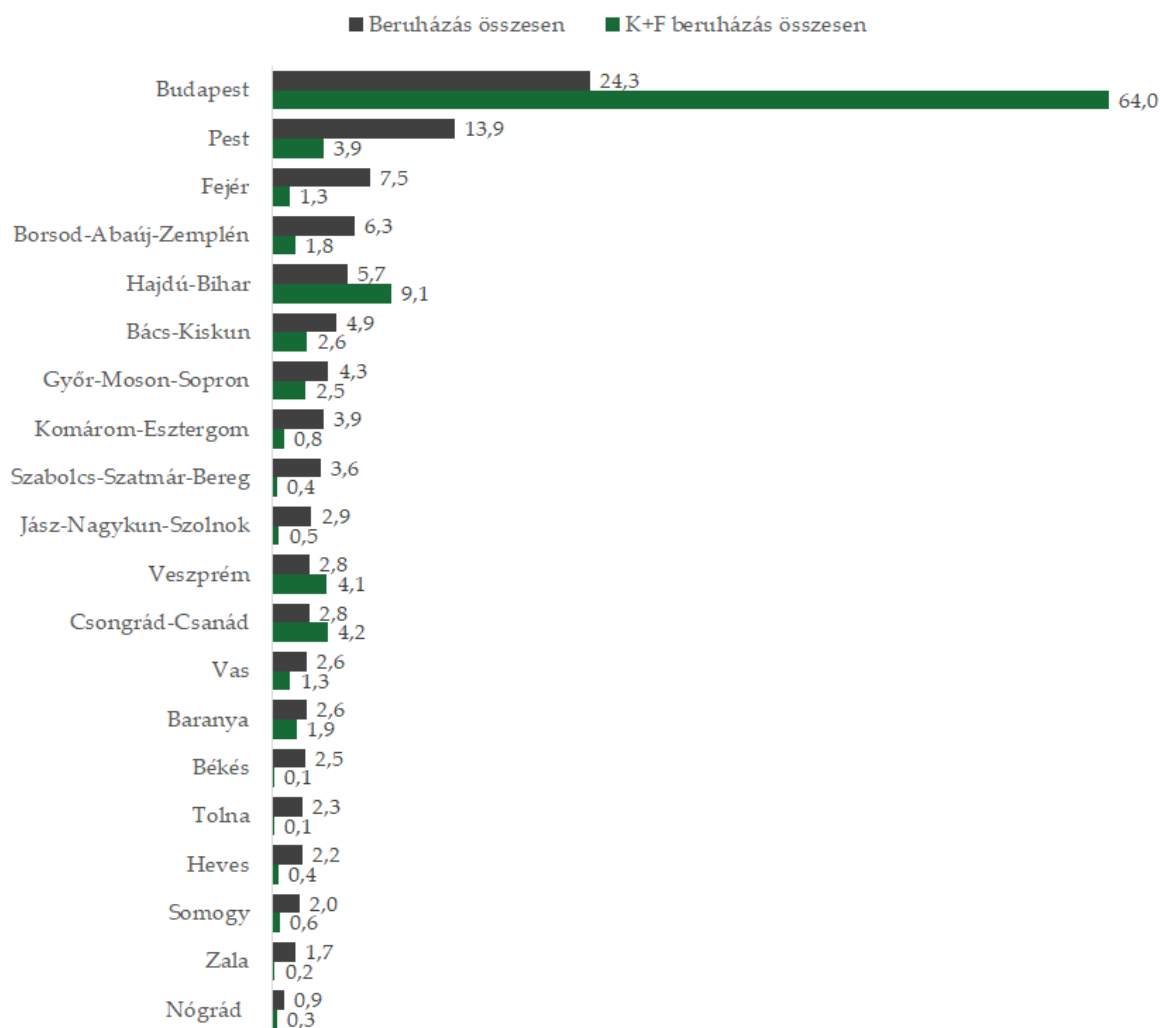
Nógrád vármegyében a nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke 2022-ben 106 milliárd forint volt, amivel a megyében végrehajtott beruházások nemzetgazdaságból számított részaránya 0,9 százalék volt – a megyei rangsorban ez a legkisebb részesedés, 0,8 százalékponttal lemaradva az utolsó előtti Zala vármegyétől is. 2023-ban a megyei vállalkozások fejlesztési tevékenysége 22 százalékkal esett vissza az előző év azonos időszakához képest, míg ugyanez az arány országos szinten 7,2 százalék volt.¹³

A megyei K+F beruházások értéke 391 millió forintot tett ki, ami 0,3 százaléka az országos adatnak – ebben a tekintetben Nógrád vármegye Tolna, Békés és Zala vármegyét is megelőzi. Megjegyzendő, hogy a K+F beruházások értékének kiemelkedően magas aránya, csaknem kétharmada Budapesten realizálódott 2022-ben.

¹² Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/ipa/hu/ipa0020.html

¹³ Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/234/index.html>

1.12. ÁBRA: BERUHÁZÁSOK ÉS K+F BERUHÁZÁSOK ARÁNYA A NEMZETGAZDASÁGI ÖSSZÉRTÉK SZÁZALÉKÁBAN 2022-BEN, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 3.1.2.1. Nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke anyagi-műszaki összetétel szerint [millió Ft]¹⁴; KSH 26.1.2.3. Kutató-fejlesztő helyek ráfordításai (falakon belüli), költségei és beruházásai [millió forint]¹⁵

1.3 Munkaerőpiac

Nógrád vármegyében 2023-ban a foglalkoztatási ráta (a 15-74 éves népesség körében) a KSH Munkaerőfelmérése szerint éves szinten 59,1 százalék volt, ami 5 százalékponttal alacsonyabb az országos adatnál (63,8%), és aminél csak Somogy (56,1%), Tolna (57,1%) és Baranya (58,8%) vármegyékben alacsonyabb a foglalkoztatás

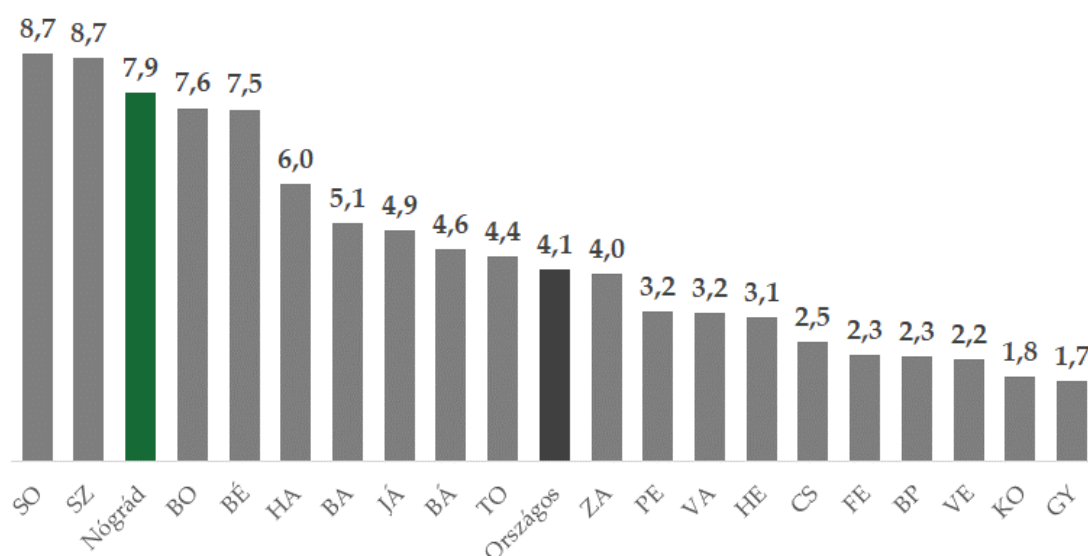
¹⁴ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/ber/hu/ber0007.html

¹⁵ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0024.html

sintje. A foglalkoztatottak száma a 15-74 éves korosztályban 82,7 ezer fő, míg a 15-64 éves korcsoportban 78 ezer fő volt 2023 végén, ami csökkenést jelent a megelőző évhez képest: a foglalkoztatási arány 2,5 százalékponttal romlott a megyében 2022-höz képest.

A munkanélküliségi ráta tekintetében is jelentősek a különbségek: Magyarországon 2023-ban 4,1 százalék volt a munkanélküliségi ráta, Nógrád vármegyében azonban ennél majdnem 4 százalékponttal magasabb, 7,9 százalékot ért el, aminél csak Szabolcs-Szatmár-Bereg és Somogy vármegyékben volt rosszabb a mutató (8,7%).

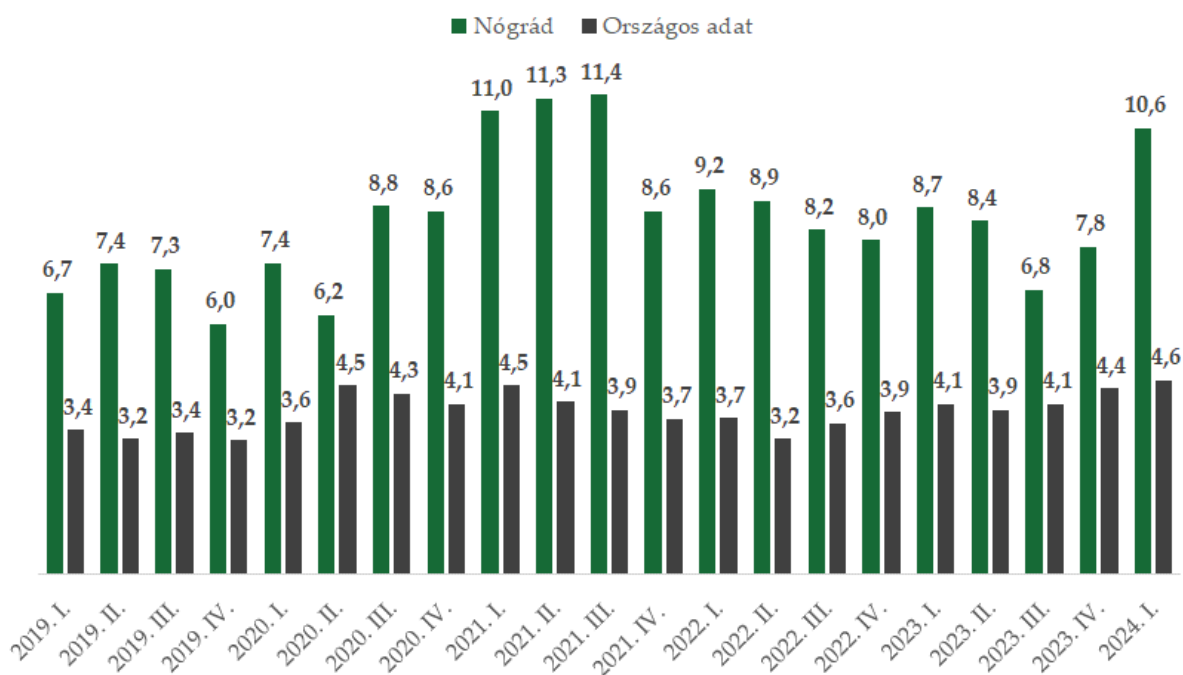
1.13. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA VÁRMEGYÉK SZERINT ÉS ORSZÁGOSAN 2023-BAN, SZÁZALÉK

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis (technikai azonosítók: LD4A04, LD4D03), KSH Népszámlálás (2022)

Ha negyedéves bontásban vizsgáljuk a nógrádi és az országos munkanélküliségi ráta alakulását az elmúlt öt évben, megfigyelhető, hogy Nógrád vármegyében 1,7-7,5 százalékponttal mindig magasabb volt a munkanélküliek aránya az országos adatnál (a legkisebb különbség 2020. II. negyedévében, a legnagyobb differencia 2021. III. negyedévében volt mérhető). Szintén látható, hogy 2024. I. negyedévében újra kinyílt az olló: miközben országosan 4,6 százalékra emelkedett a munkanélküliségi ráta, addig Nógrád vármegyében 10,6 százalékra, ami 2,8 százalékponttal magasabb a 2023 utolsó negyedévében mért értéknél, megközelítve a koronavírus-járvány közepén, a 2021-es évben mért szintet.

1.14. ÁBRA: MUNKANÉLKÜLISÉGI RÁTA NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN ÉS ORSZÁGOSAN 2019 ÉS 2024 I. NEGYEDÉVE KÖZÖTT, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 20.2.2.5. Munkanélküliségi ráta, vármegye és régió szerint, negyedévente¹⁶

A GVI Rövidtávú Munkaerőpiaci Prognózisa¹⁷ alapján – a vállalkozások 2023 őszi várakozása szerint – 2024 őszén a nógrádi vállalkozások körében 37 százalékpontos többségben lesznek a létszámbővítő vállalkozások a létszámcsökkentőkkel szemben, amivel a vármegye és a főváros ranglistáján Nógrád a 3. helyet foglalja el Tolna és Bács-Kiskun vármegyék mögött – azaz a megyei cégek alapvetően optimistán értékelték a rövidtávú munkaerőpiaci tendenciákat. (A 2024 második felévére vonatkozó vállalati egyenlegmutató országosan 26 pont volt.)

Hasonlóan az országos tendenciához a teljes munkaidőben állók havi nettókeresete Nógrád megyében is növekedést mutat. 2023-ban az egy évvel korábbihoz képest – a közfoglalkoztatottak keresetét is figyelembe véve – a KSH adatai szerint 13,2 százalékos növekedés figyelhető meg, a nettó átlagkereset 292 ezer forint volt. Országos összevetésben ugyanakkor a megyében alkalmazottak 23 százalékkal

¹⁶ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0171.html

¹⁷ Elérhető: <https://gvi.hu/kutatas/722/rovidtavu-munkaeropiaci-prognozis-a-2024-es-evre-osz>

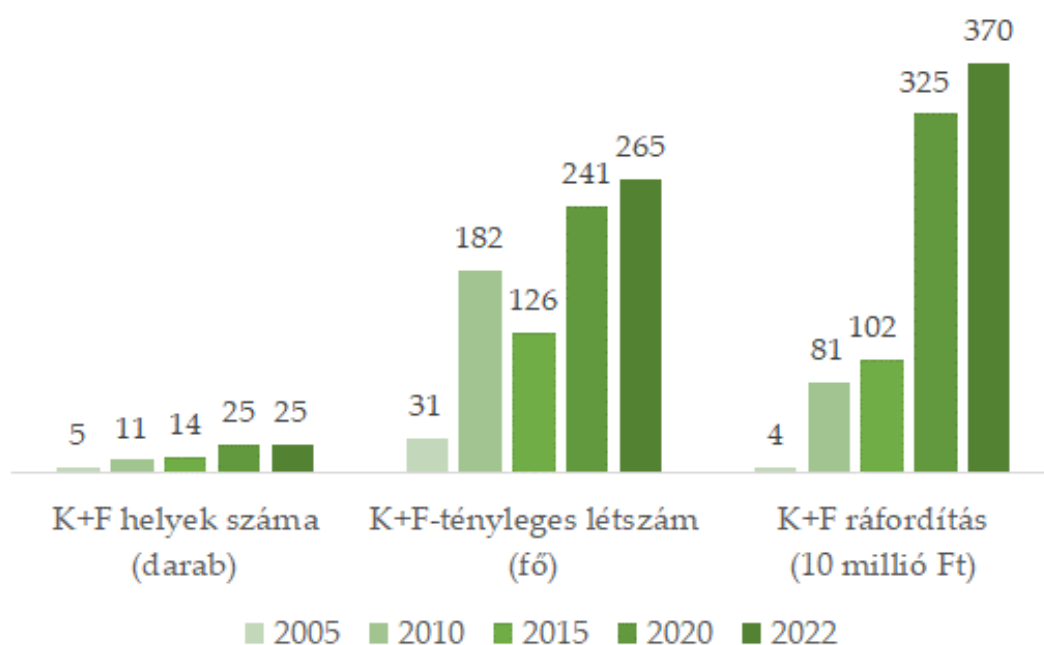
kevesebbet keresnek az országos átlagnál (az adókedvezmények nélküli átlagkereset országosan 380 ezer forint volt).¹⁸

1.4 Kutatás-fejlesztés

Nógrád vármegyében a K+F ráfordítás összege 37 millió forintról 3,7 milliárdra növekedett a 2005 és 2022 közötti időszakban. Ezzel párhuzamosan a K+F tényleges létszáma 31 főről 265 főre, a kutató-fejlesztő helyek száma pedig 5-ről 25-re nőtt.

A 2022-es adatok alapján az országban működő kutató-fejlesztő helyeknek a 0,8 százaléka található Nógrád vármegyében, a K+F tényleges létszámának pedig 0,3 százaléka. A megyei összes K+F ráfordítás 0,4 százaléka az országosnak.

1.15. ÁBRA: A KUTATÓ-FEJLESZTŐ HELYEK SZÁMÁNAK, A K+F TÉNYLEGES LÉTSZÁMÁNAK ÉS AZ ÖSSZES K+F-RÁFORDÍTÁSNAK AZ ALAKULÁSA A MEGYÉBEN 2005 ÉS 2022 KÖZÖTT, DARAB, FŐ, 10 MILLIÓ FT

Forrás: KSH STADAT 26.1.2.2. Kutató-fejlesztő helyek száma és tényleges, állományi K+F-létszáma¹⁹

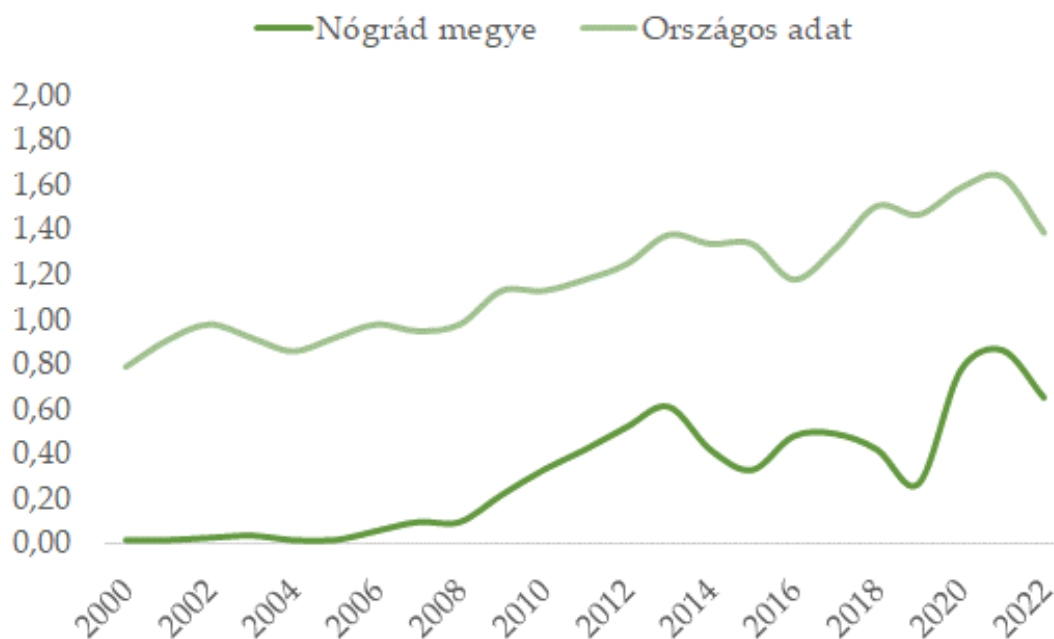
Nógrád vármegyében a K+F ráfordítás mértéke a GDP százalékában egészen a kétezres évek végéig 0,1 százalék alatt maradt, majd a 2010-es években megközelítette, 2013-ban meg is haladta a fél százalékot. 2021-ben érte el az eddigi csúcspontot (0,9%), 2022-ben pedig 0,7 százalékot tett ki, ami mindösszesen a fele az országos GDP-

¹⁸ KSH: Fókuszban a vármegyék – 2023. I–IV. negyedév. Elérhető: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/234/index.html>

¹⁹ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0023.html

arányos ráfordításnak. 2022-ben a K+F ráfordítások összegének túlnyomó részét, 90 százalékát a kutatás-fejlesztésekkel kapcsolatos költségek adták Nógrád vármegyében.

1.16. ÁBRA: A K+F-RÁFORDÍTÁS ALAKULÁSA A GDP SZÁZALÉKÁBAN NÓGRÁD MEGYÉBEN ÉS ORSZÁGOSAN 2000 ÉS 2022 KÖZÖTT, SZÁZALÉK

Forrás: KSH STADAT 26.1.2.1. K+F-ráfordítás (falakon belüli) a GDP százalékában²⁰

A K+F tevékenység korlátozottságát mutatja a megyében, hogy a Nógrád megyei cégek ritkán veszik igénybe az elérhető kutatás-fejlesztési és innovációs támogatásokat. A Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal lezárt pályázatait vizsgálva elmondható, hogy – a kifejezetten vállalkozásokat célzó pályázatok esetében – 2020 és 2024 májusa között több, mint 1000 támogatott pályázatból csupán 5-öt nyert el Nógrád megyei székhelyű cég. Ezzel az összes odaítélt K+F+I forrás kevesebb, mint 0,3 százaléka, körülbelül 426 millió forint került Nógrád megyébe ebben az időszakban.²¹

²⁰ Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0022.html

²¹ A támogatott pályázatok közül a kifejezetten vállalkozásoknak és a vállalkozásoknál működő kutatóhelyeket szülő pályázatokat vettük figyelembe a 2020. január 1 és 2024 májusa közötti időszakban. A vállalkozások számára is nyitott pályázatok köre ennél valamivel szélesebb, a vizsgált időszakban körülbelül 1500 támogatott pályázatot nyerhettek el cégek különböző konstrukciókban. A támogatott

A K+F tevékenységre vonatkozó adatoknál kedvezőbb képet mutat az innovatív vállalkozások arányára vonatkozó régiós adatok. Ezek alapján 2020-ban országos szinten az innovatív vállalkozások aránya 33 százalék volt, ami 4 százalékpontos növekedést jelentett 2018-hoz képest. Az egyes régiók közül kiemelkedik Budapest, ahol az innováló cégek aránya 38 százalék volt, a második helyen ugyanakkor az Észak-Magyarországi régió állt, ahol az ilyen cégek aránya 33 százalékot ért el. Az adatok alapján az innovációs tevékenységet végző vállalkozások aránya a régióban nőtt a legnagyobb mértékben – 8,5 százalékponttal – a megelőző, 2018-as felméréshez képest.²²

nógrádi vállalkozások száma ugyanakkor ezeket figyelembe véve sem változik. Forrás: <https://nkfih.gov.hu/palyazoknak/palyazatok/archivum>

²² Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis, Technikai azonosító : HD1026

2 A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS EREDMÉNYEI

A megyei innovációs tevékenységre vonatkozóan 2024 júniusa folyamán telefonos kérdőíves felmérést végeztünk, melynek keretében közel 2000 telefonos elérhetőséggel rendelkező Nógrád megyei céget kerestünk meg. Az innovációs tevékenységgel, erőforrásokkal, innovációt akadályozó tényezőkkel és támogatási igényekkel kapcsolatos kérdőívre 139 megyei cég válaszolt. Elemzésünkben az adatokat a regisztrált élő vállalkozások megyei szintű, létszámkategória és ágazati megoszlása szerint²³ súlyozva közöljük, azaz a résztvevő cégek válaszai ezen jellemzők szerinti súlyuk alapján jelennek meg az elemzésben. Az elemzésben szereplő esetszámok súlyozatlanok.

2.1 A válaszadó vállalkozások jellemzői²⁴

A válaszadó vállalkozások háromnegyede 1-9 fő közötti mikrovállalkozás volt, 22 százalékuk 10-49 közötti, míg 2 százalékuk 50 fő feletti közép- vagy nagyvállalat. Főtevékenységként vállalkozások körülbelül harmada gazdasági vagy üzleti szolgáltatást nyújt, 27 százalékuk kereskedelmi, 20 százalékuk pedig építőipari cég. Az ipari vállalkozások aránya a válaszadók között 19 százalék.

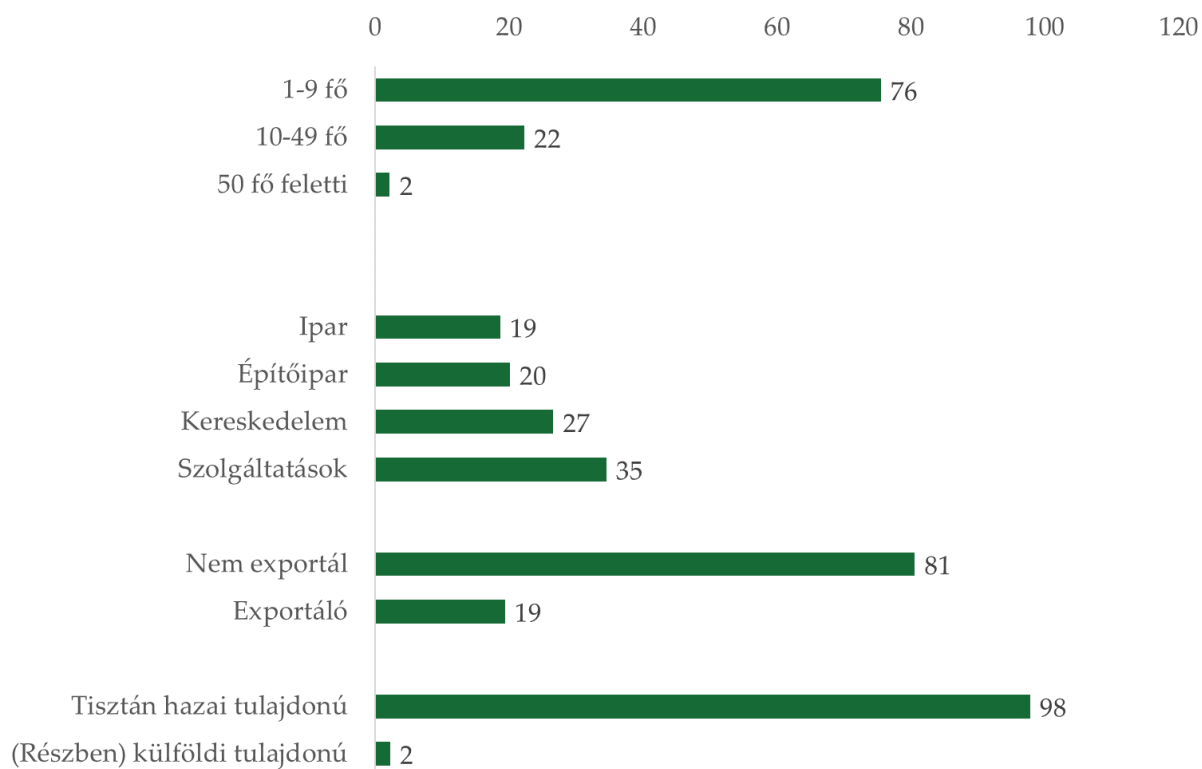
A válaszadó cégek 81 százaléka kizárólag hazai piacra termel, míg 19 százalékuknak volt exportárbevétele az elmúlt évben. A cégek nagytöbbsége tisztán hazai tulajdonban van.

A válaszadó megyei cégek legjellemzőbb tevékenységét tekintve elmondható, hogy a cégek 30 százaléka gazdasági vagy üzleti szolgáltatást nyújt. 24 százalékuk építőipari kivitelezéssel foglalkozik, 21 százalékuk pedig kereskedelmi cég. Saját, közvetlenül a fogyasztóknak értékesített terméket a cégek 14 százaléka állít elő, míg 4 százalékuk más cégek beszállítójaként jellemzi magát. A cégek 5 százaléka egyéb, a felsorolt kategóriákba nem besorolható tevékenység végzéséről számolt be.

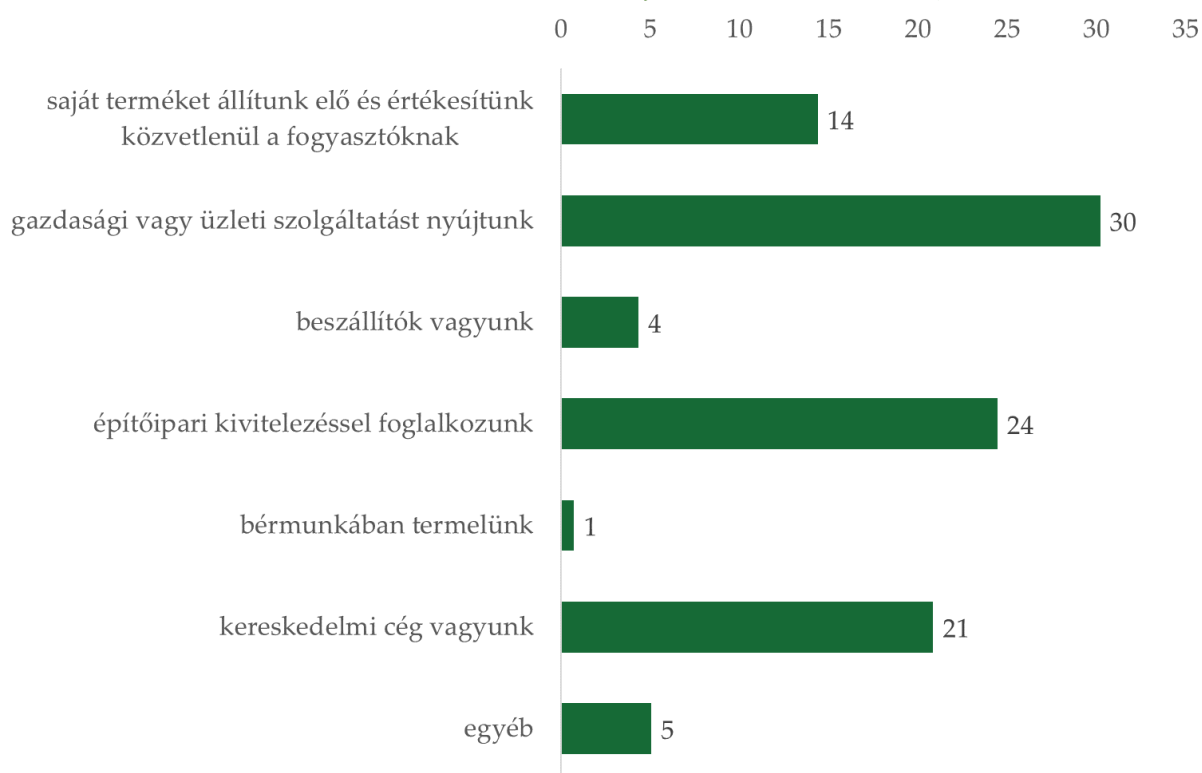
²³ A súlyozást megalapozó adatok a KSH 2023. év végi adataira vonatkozik.

²⁴ A válaszadók alapjellemezőit leíró adatok súlyozatlanok

2.1. ÁBRA: A VÁLASZADÓ VÁLLALKOZÁSOK LÉTSZÁMKATEGÓRIA, ÁGAZAT, EXPORTTEVÉKENYSÉG ÉS KÜLFÖLDI TULAJDONHÁNYAD SZERINTI MEGOSZLÁSA, SZÁZALÉK

2.2. ÁBRA: A VÁLASZADÓ VÁLLALKOZÁSOK JELLEMZŐ TEVÉKENYSÉGE, SZÁZALÉK

Forrás: GVI, 2024

Megjegyzés: N=139. Az ábrákon szereplő adatok súlyozatlanok.

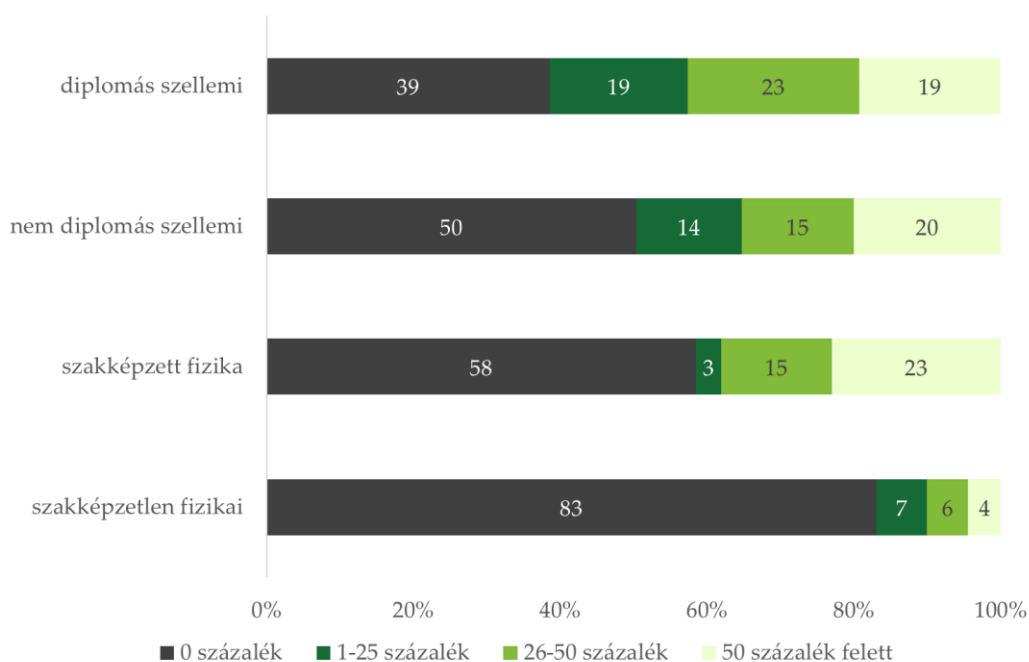
A vállalkozások közel fele jelezte, hogy rendelkezik üzleti tervvel. Az írásos üzleti terv a megyében az átlagnál jellemzőbb a 10-49 fős (61 százalékuknak van), az 50 fő feletti (67 százalék), az ipari cégek körében (65 százalékuknak van), míg az építőipari cégeknél jóval alacsonyabb arányban fordul elő.

A válaszadó cégek körülbelül negyede legfeljebb 10 éve működik, 31 százaléka 11-20 éve, 29 százaléka pedig 21-30 éve. A válaszadó cégek 15 százaléka 30 évnél régebb óta működő vállalkozás.

2.2 A megyei cégeknél foglalkoztatottak jellemzői

A megyei cégek jelentős részénél jelentős a végzettséggel rendelkező munkavállalók aránya. Szakképzett fizikai munkást a cégek 42 százaléka foglalkoztat, 38 százalékuknál a munkavállalók legalább negyede ilyen végzettséggel rendelkezik, negyedüknél a munkavállalók több, mint felét a szakképzett fizikai alkalmazottak teszik ki. A K+F és innovációs tevékenységgel gyakran összefüggést mutató diplomás szellemi foglalkoztatottak aránya a cégek 42 százalékánál mondható magasnak: 23 százalékuknál a munkavállalók 26-50 százaléka, 19 százalékuknál pedig több, mint fele ebbe a csoportba tartozik. A diplomás szellemi alkalmazottak foglalkoztatása leginkább a szolgáltató cégekre jellemző a megyében: 55 százalékuknál ebbe a csoportba tartozik legalább a foglalkoztatottak negyede.

2.3. ÁBRA: A KÜLÖNBÖZŐ VÉGZETTSÉGI SZINTŰ FOGLALKOZTATOTTAK ARÁNYA A CÉGEKNÉL, SZÁZALÉK

Forrás: GVI, 2024

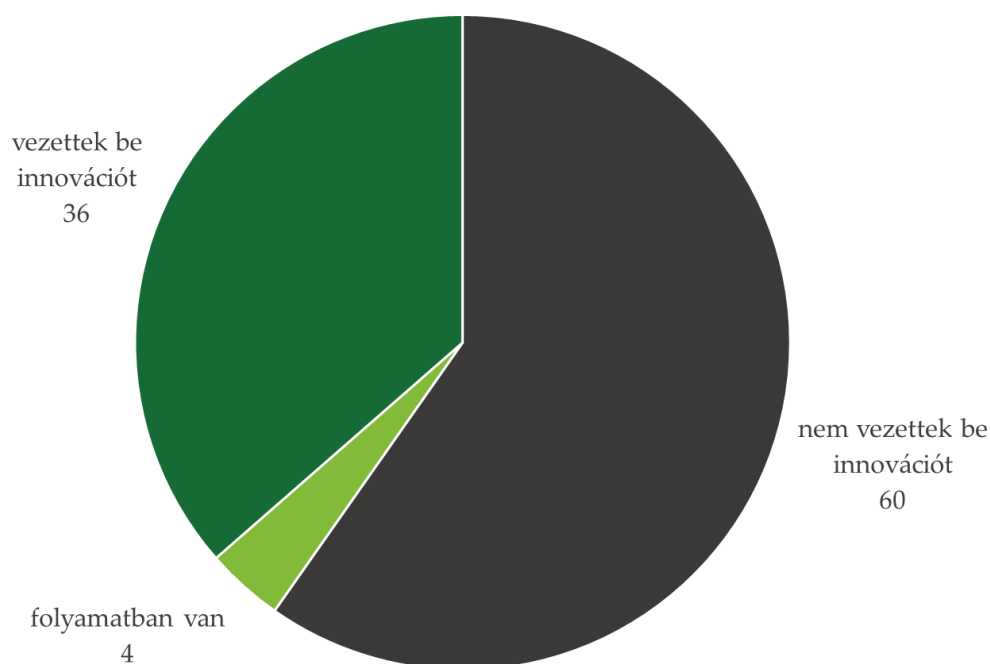
Megjegyzés: N=139. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A megyei vállalkozások több, mint háromnegyedénél nincs olyan dedikált munkatárs, aki munkaköre szerint kifejezetten K+F vagy innovációs tevékenységgel foglalkozna. A cégek 23 százalékánál ugyanakkor legalább egy ilyen személy van, 5 százalékuk pedig azt jelezte, hogy kettőnél több ilyen munkavállalójuk is van. Az ilyen munkakörrel rendelkező cégek aránya a megyében az átlagosnál nagyobb az ipari és az 50 fő feletti cégek esetében.

2.3 Innovációs tevékenység

A vállalkozások 40 százaléka jelezte, hogy az elmúlt 3 évben innovációs tevékenységet végzett, 36 százalékuk befejezett innovációval rendelkezik, míg 4 százalékuknál folyamatban van valamilyen fejlesztés. Az innováló cégek kétharmada esetében a fejlesztések a cég főtevékenységéhez kapcsolódnak.

2.4. ÁBRA: AZ INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGET VÉGZŐ CÉGEK ARÁNYA NÓGRÁD MEGYÉBEN, SZÁZALÉK

Forrás: GVI, 2024

Megjegyzés: N=139. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A vizsgált ágazatok közül az innoválók aránya kiemelkedően magas az iparban, 71 százalékuk jelezte, hogy végez vagy végzett az elmúlt három évben innovációs tevékenységet. Az építőipari cégek 45 százaléka, míg a kereskedelmi és a szolgáltató cégeknek a 37-37 százaléka jelezte, hogy hajtott végre fejlesztéseket. Az innováció emellett elsősorban az exportáló cégekre jellemző a megyében: 71 százalékuk fejlesztett az elmúlt három évben, míg ugyanez az arány a tisztán hazai piacra termelő cégek esetében 32 százalék.

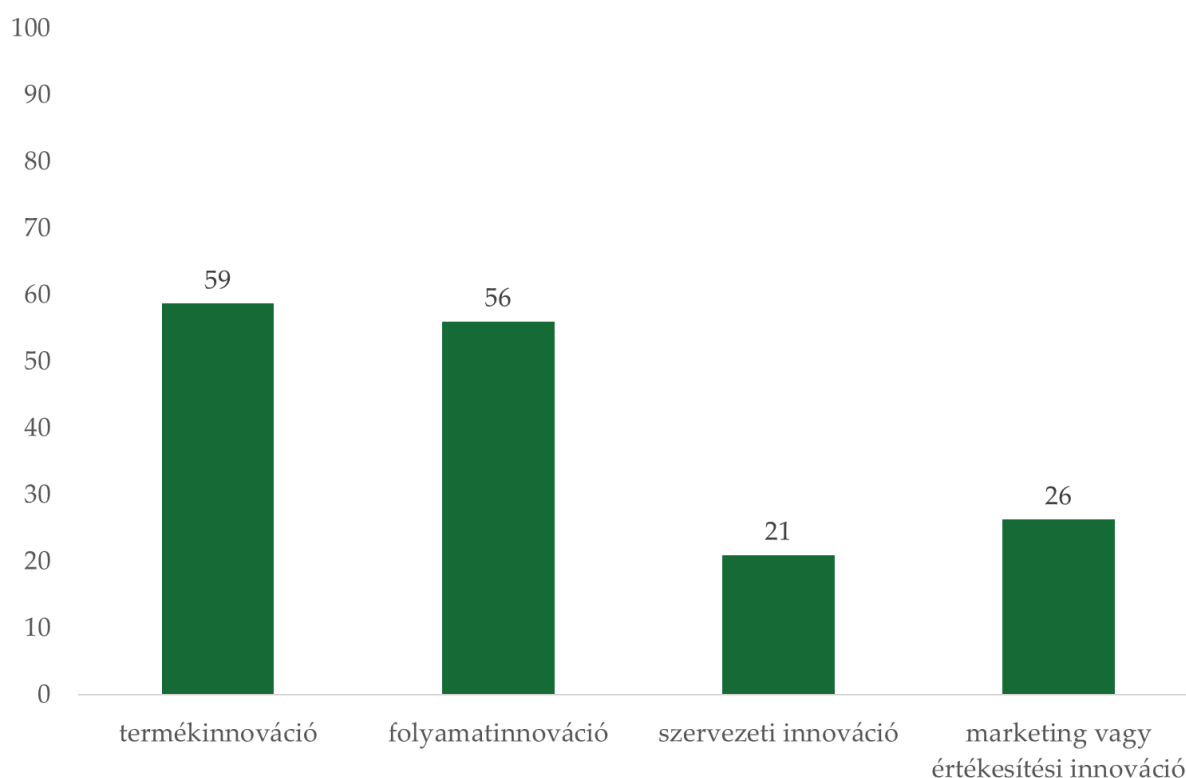
Az vállalkozások innovációs tevékenysége a megyében nem mutat összefüggést a foglalkoztatottak számával és a különböző foglalkoztatási csoportok cégen belüli arányával. Ugyanakkor nem meglepő módon, azon cégek esetében, amelyeknél van

munkaköre szerint fejlesztésekkel (is) foglalkozó munkatárs lényegesen magasabb az elmúlt 3 évben innovációt bevezetők aránya (67 százalék), mint azoknál, akik nem foglalkoztatnak ilyen kollégát (32 százalékuk innovált). Az üzleti tervezés szintén összefüggést mutat az innovációs tevékenységgel: az üzleti tervvel rendelkező cégek 51 százaléka, míg a nem rendelkezőknek csupán a harmada fejlesztett az elmúlt időszakban.

Nógrád megye esetében az adatok alapján a fiatalabb cégekre inkább jellemző az innováció, mint a régebb óta működőkre: míg a nem innováló cégek átlagéletkora 21,4 év, addig az elmúlt 3 évben innovációs tevékenységet végzőké 16,9 év. A különbség elsősorban a legfiatalabb cégek tevékenységéből adódik, a legfeljebb 5 éves cégek körében az innoválók aránya 67 százalék, míg az ennél régebben működők között 36 százalék. A legfeljebb 10 éves és 10 évnél régebbi cégek esetében szintén megfigyelhető, de kisebb a különbség: előbbieik 52 százaléka, utóbbiaknak pedig 36 százaléka vezetett be valamilyen innovációt az elmúlt 3 évben.

Az innovatív cégek többsége (59 százalék) azt jelezte, hogy az elmúlt három évben vezetett be termékinnovációt, azaz a korábbtól eltérő új terméket vagy szolgáltatást. Hasonló arányban jelezték a válaszadók, hogy folyamatinnovációt (56 százalék) hajtottak végre, azaz új termelési vagy szállítási eljárást vagy módszert vezettek be. Szervezeti innovációt a vállalkozások 21 százaléka hajtott végre, míg a marketing vagy értékesítési innovációt 26 százalékuk. A különböző innovációs típusok bevezetése nem mutat összefüggést a vizsgált vállalati jellemzőkkel.

2.5. ÁBRA: AZ EGYES INNOVÁCIÓ TÍPUSOK ELŐFORDULÁSA AZ ELMÚLT 3 ÉVBEN, SZÁZALÉK

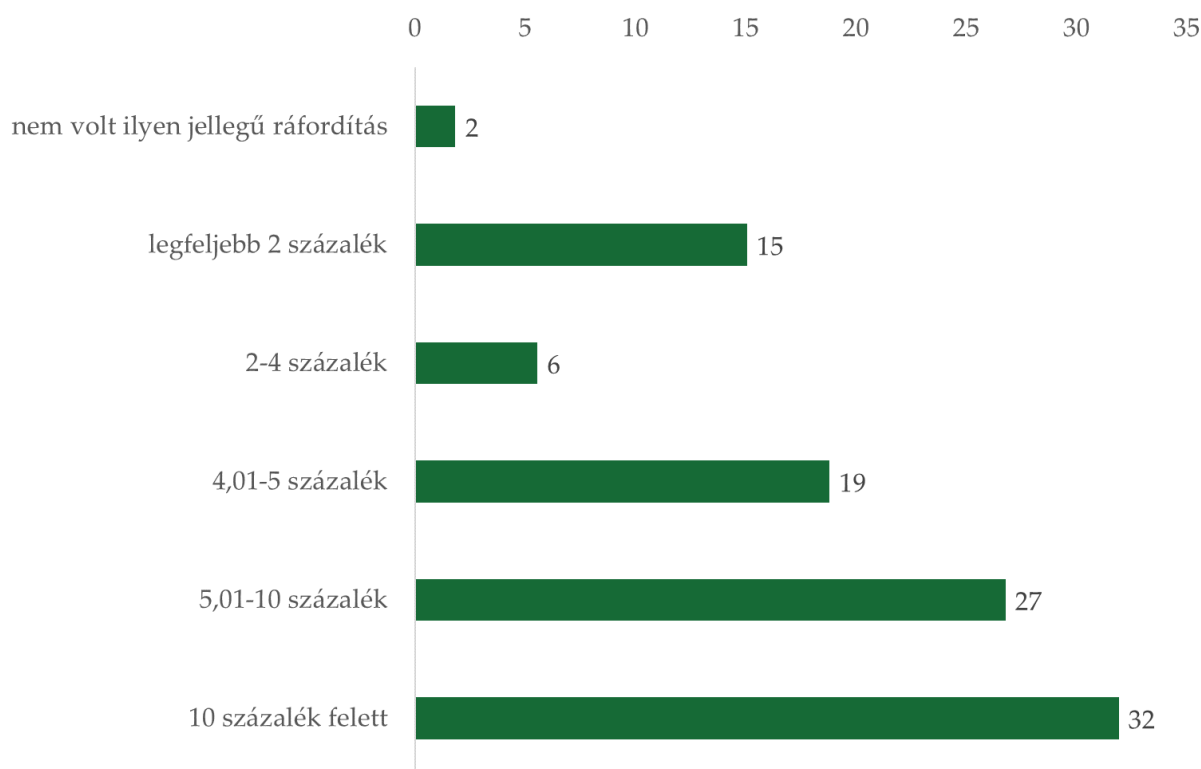
Forrás: GVI, 2024

Megjegyzés: N=62. Az ábra azt mutatja, hogy az egyes innováció típusokba sorolható fejlesztéseket a cégek hány százaléka vezette be az elmúlt 3 évben. A válaszadók több választ is megjelölhettek. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A kérdezés során az innováló vállalkozásokat arra kértük, hogy nevezzék meg, hogy mit tartanak a legfontosabb fejlesztésüknek az elmúlt három évből. A szöveges válaszokat vizsgálva elmondható, hogy bár a termékinnovációt említők aránya az előző kérdésben viszonylag magas volt, a megyei cégek elsősorban folyamatinnovációnak minősíthető fejlesztéseket jelöltek meg legfontosabb innovációként. Többségük a használt eszközök, gépek és szoftverek fejlesztését emelte ki, míg új termék vagy szolgáltatás bevezetését a válaszadók 10 százaléka tartotta legfontosabbnak.

A fejlesztésekre fordított forrásokat tekintve az innováló cégek harmada megítélése szerint az elmúlt évben átlagosan az árbevétel több, mint 10 százalékát fordította innovációra, további 27 százalékuk pedig az árbevétel 5-10 százalékának megfelelő összeget használt fel ilyen célra. A cégek jelentős hányada (17 százaléka) ugyanakkor azt jelezte, hogy legfeljebb az árbevétel 2 százalékának megfelelő forrást fektetett be fejlesztésekre.

2.5. ÁBRA: AZ INNOVÁCIÓRA FORDÍTOTT FORRÁSOK AZ ÁRBEVÉTEL SZÁZALÉKÁBAN, SZÁZALÉK

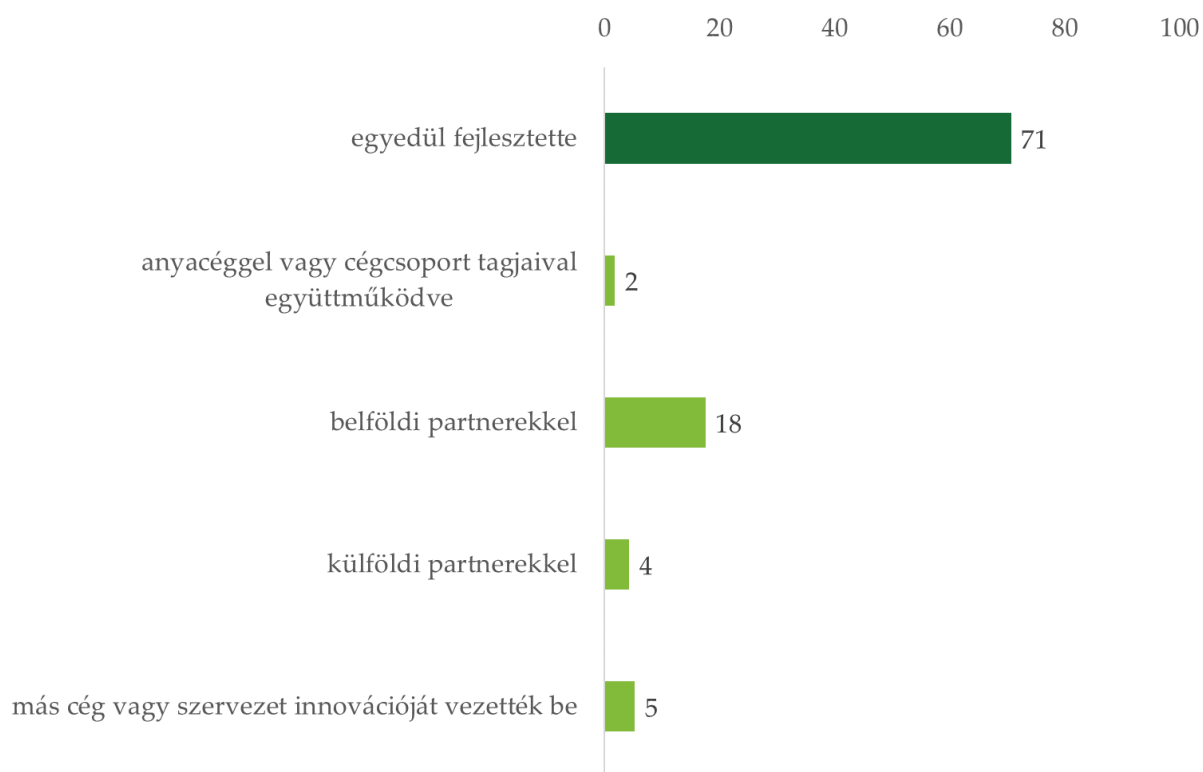
Forrás: GVI, 2024

Megjegyzés: N=62. Az ábra azt mutatja, hogy a cégek az elmúlt 3 évben az árbevétel átlagosan hány százalékát fordították innovációra. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A megyei innováló vállalkozások jelentős része, 71 százaléka, egyedül fejlesztette a cég számára legfontosabb innovációt. Más belföldi cégekkel, intézetekkel, szervezetekkel 18 százaléuk folytatott fejlesztést, külföldi partnerekkel ugyanakkor mindössze 4 százaléuk működött együtt. A vállalkozások 5 százaléka jelezte azt, hogy más cég innovációját vezette be a cégénél.

Ezzel összefüggésben elmondható, hogy a cégek nagytöbbsége (95 százaléka) nem vett részt konzorciális formában megvalósított kutatás-fejlesztési projektben.

2.6. ÁBRA: KI FEJLESZTETTE A CÉG SZÁMÁRA LEGFONTOSABB INNOVÁCIÓT?, SZÁZALÉK

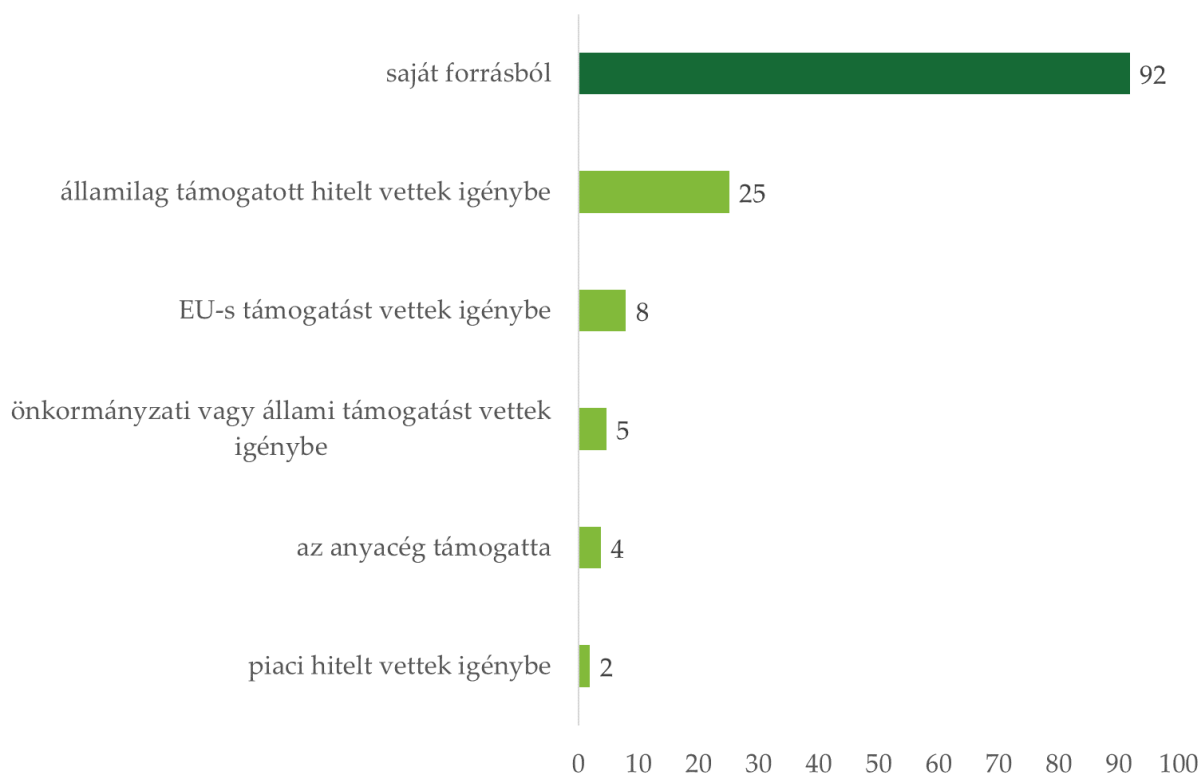

Forrás: GVI, 2024

Megjegyzés: N=62. A válaszadók több választ is megjelölhettek. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A Nógrád megyei innováló cégek nagytöbbsége – 92 százaléka – emellett saját forrásból valósított meg fejlesztést az elmúlt időszakban. Államilag támogatott hitelt a cégek 25 százaléka vett igénybe, piaci hitelt pedig mindössze 2 százalék használt. EU-s, állami vagy önkormányzati támogatást összesítve a cégek 13 százaléka használt fel.

2.7. ÁBRA: MILYEN FORRÁSBÓL FINANSZÍROZTÁK AZ ELMÚLT 3 ÉV FEJLESZTÉSEIT?, SZÁZALÉK

Forrás: GVI, 2024

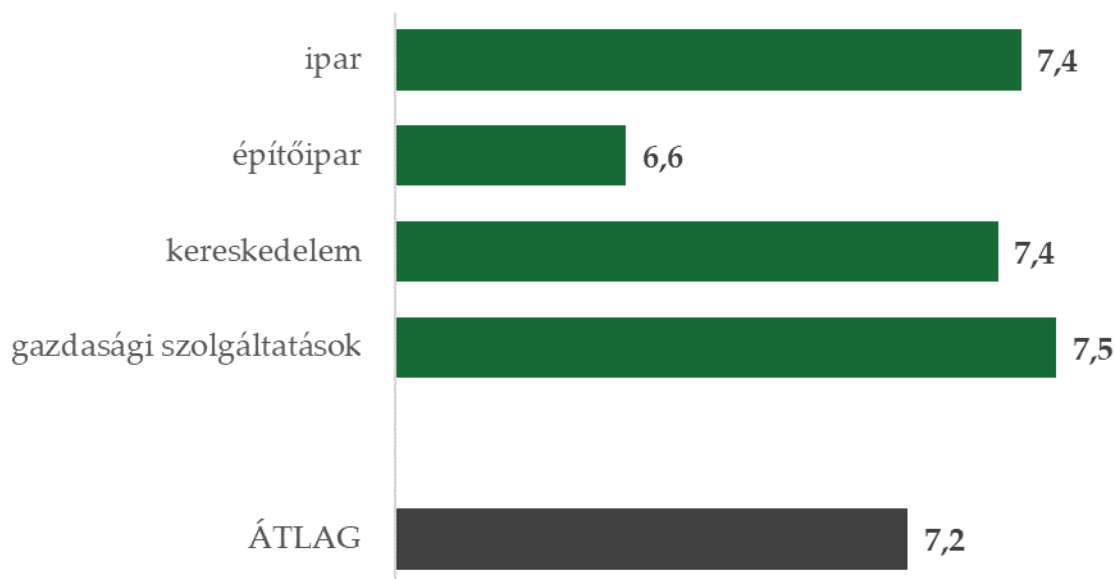
Megjegyzés: N=62. A válaszadók több választ is megjelölhettek. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

Az innovációs tevékenység kapcsán a vállalkozásokat kérdeztük arról is, hogy igényeltek-e valamilyen fejlesztésükre iparjogvédelmet vagy jogi oltalmat az elmúlt három évben. A válaszadó nógrádi cégek közül mindössze 1 jelezte, hogy előfordult ilyen: a cég védjegyet kért egy termékére.

A Nógrád vármegyei innováló cégek emellett összességében inkább sikeresnek tartják az elmúlt évek fejlesztési tevékenységét. A kérdezés során használt 1-től 10-ig tartó skálán (1 = egyáltalán nem sikeres, 10 = nagyon sikeres) a cégek csaknem fele (43%) 7-esnél jobbra értékelte az innovációs tevékenységét, 20 százalékuk 10-esre osztályozott, nagyon sikeresnek tartja a fejlesztéseit. Összesítve az innováló cégek 10-ből 7,2 pontra értékelték a fejlesztéseik sikerességét.

Az innovációs tevékenység sikerességének megítélésében szignifikáns eltérések figyelhetők meg a megyében a különböző ágazatokba tartozó cégek körében: míg az építőipari cégek 7 pont alattira értékelik a teljesítményüket (6,6 pont), addig az ipari, a kereskedelmi és a szolgáltató cégek az átlagnál jobb 7,4–7,5 pontos értékelést adtak az elmúlt években folytatott fejlesztéseikre.

2.3.8. ÁBRA: AZ ELMÚLT 3 ÉVBEN VÉGZETT FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉGEK SIKERESSÉGÉNEK VÁLLALATI ÉRTÉKELÉSE TÍZES SKÁLÁN, PONTSZÁM

Forrás: GVI 2024

Megjegyzés: N=62. Az ábrákon szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

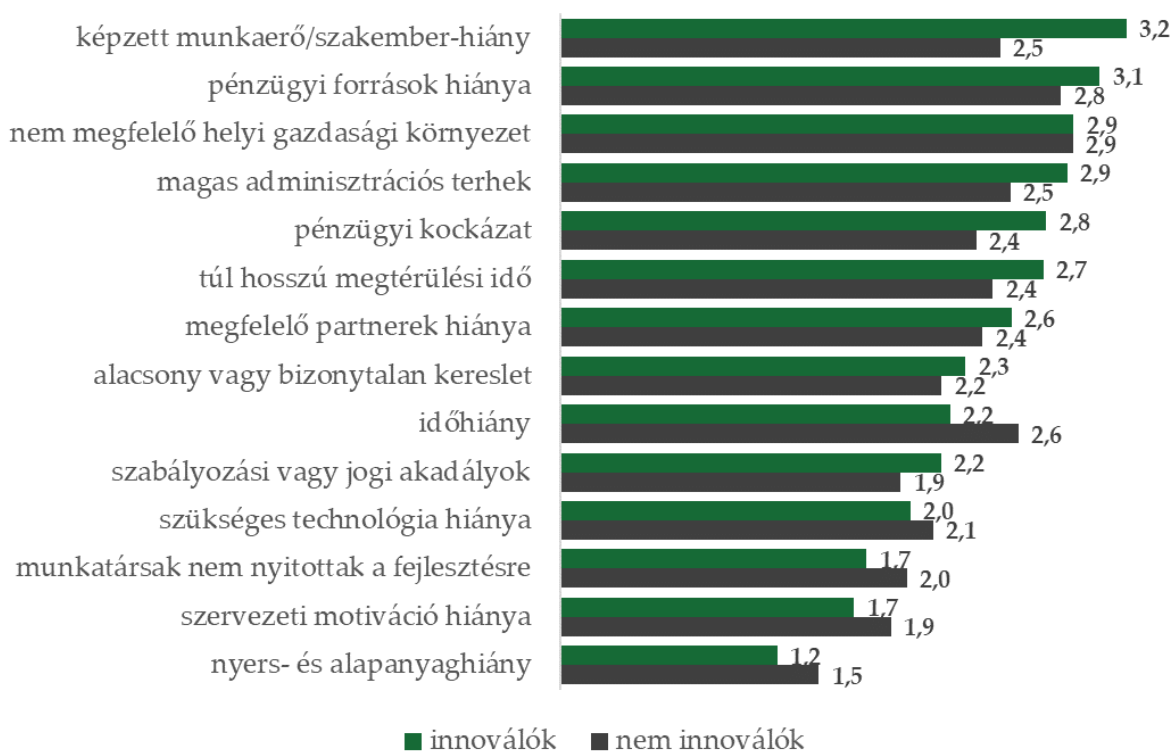
2.4 Az innovációs tevékenységet akadályozó tényezők

A vállalkozások a kérdezés során beszámoltak arról is, hogy milyen tényezők akadályozzák leginkább az innovációs tevékenységüket. Az egyes tényezőket egy 1-től 5-ig terjedő skálán értékeltettük, amelyen az 1 azt jelentette, hogy az adott tényező egyáltalán nem jelentett akadályt a vállalkozás számára, míg az 5 azt, hogy nagyon jelentősen korlátozza fejlesztéseket. A megyében működő vállalkozások szerint az innovációs tevékenységét elsősorban a pénzügyi források hiánya, a nem megfelelő helyi gazdasági környezet (egyenként 2,9 pont), a képzett munkaerő / szakemberek hiánya (2,8 pont), a magas adminisztrációs terhek (2,7 pont) és a túl hosszúnak tartott megtérülési idő (2,6 pont) akadályozza. A felsorolt tényezők közül a nyers- és alapanyaghiányt, a bizonytalan keresletet, a szervezeti motivációt és a munkatársak nyitottságát, az elérhető technológiákat, valamint a szabályozási környezetet

ugyanakkor a megyei vállalkozások több mint fele egyáltalán nem tartja az innováció akadályának.

A már innovációs tevékenységet végző és a nem innováló vállalkozások között egyes tényezők esetében különbségek figyelhetők meg. A képzett munkaerő/szakember-hiány 0,7 ponttal, a magas adminisztrációs terhek és a pénzügyi kockázat 0,4 ponttal, a pénzügyi források hiánya, a túl hosszú megtérülési idő és a szabályozási környezet 0,3 ponttal ért el magasabb értéket az innováló vállalkozások körében; az időhiányt (0,4 ponttal), a munkatársak nyitottságát (0,3 ponttal), valamint a nyers- és alapanyaghiányt (szintén 0,3 ponttal) a nem innováló cégek érzékelik nagyobb akadályozó tényezőnek.

2.4.9. ÁBRA: AZ INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGET AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK ÉRTÉKELÉSE ÖTÖS SKÁLÁN, PONTSZÁM

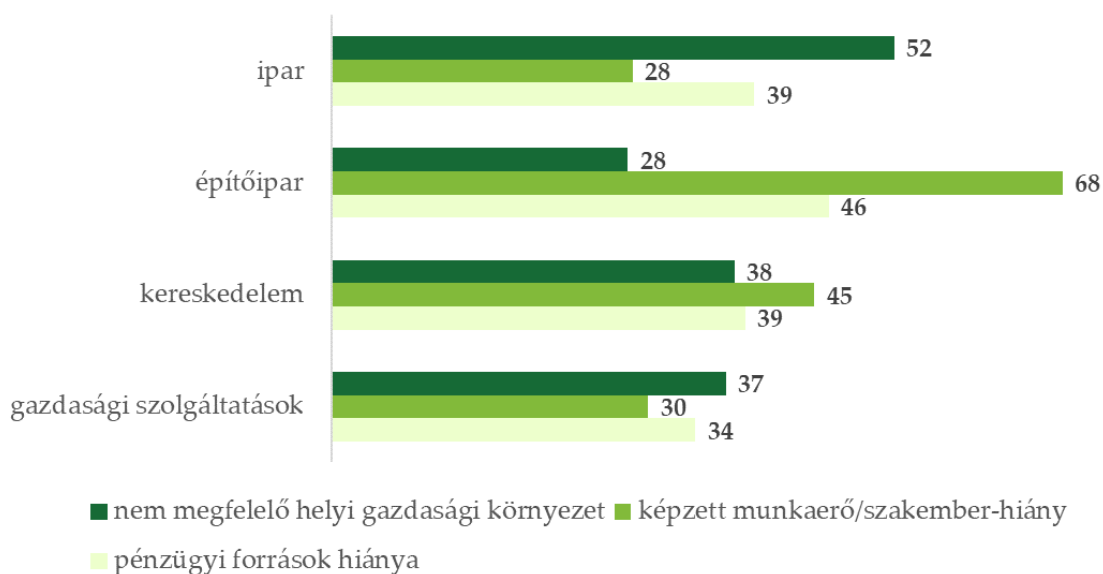
Forrás: GVI 2024

Megjegyzés: N=136-139. Az ábrákon szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A jelentőségüket tekintve az első három helyen álló akadályozó tényező gyakorisága esetében ágazati különbségek is megfigyelhetők. Az építőipari vállalkozásoknak a kétharmada (68%) véli úgy, hogy a képzett munkaerő/szakember-hiány akadályozza az innovációs tevékenységét, miközben a nem megfelelő helyi gazdasági környezetet alig több mint a negyede (28%) jelölte meg. A kereskedelmi cégek körében is a

megfelelő munkaerő hiánya a leggyakoribb probléma (45%), de közel azonos arányban jelölték meg a pénzügyi források hiányát (39%) és a nem megfelelő helyi gazdasági környezetet (38%) is. Az ipari vállalatok esetében utóbbi áll az első helyen (52%), ezt követi a pénzügyi források hiánya (39%), majd a képzett munkaerő / szakemberek hiánya (28%). A gazdasági szolgáltatásokat nyújtó cégek körében is ugyanez a sorrend, ugyanakkor ezeket összességében ritkábban látják jelentős akadályozó tényezőnek (30-37%).

2.4.10. ÁBRA: AZ INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGET LEGINKÁBB AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK ÉRTÉKELÉSE ÖTÖS SKÁLÁN ÁGAZATONKÉNT, PONTSZÁM

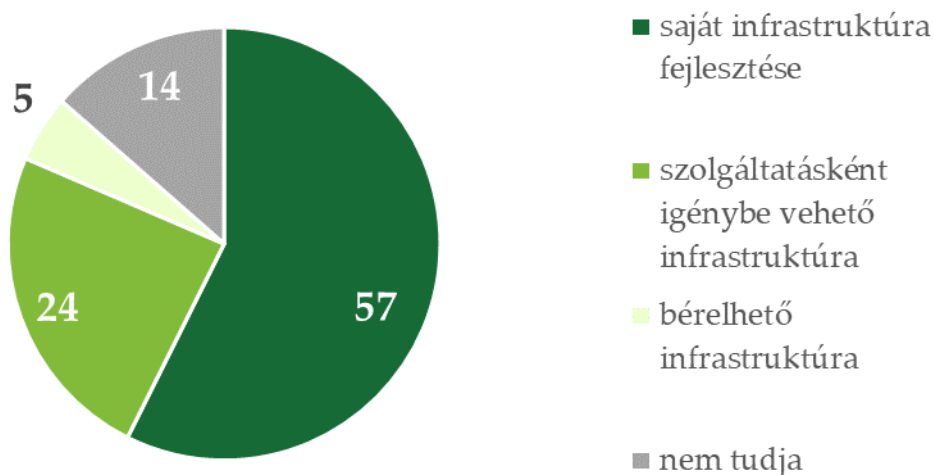
Forrás: GVI 2024

Megjegyzés: N=137-138. Az ábrákon szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

2.5 Az innovációs tevékenységet segítő tényezők

A jövőbeni fejlesztések céljából a megkérdezett cégek több mint fele (57%) elsősorban a saját infrastruktúráját fejlesztené, 24 százalékuk gondolkodik szolgáltatásként igénybe vehető infrastruktúrában, 5 százalékuk pedig bérelhető infrastruktúrában. Megjegyzendő, hogy a cégek 14 százaléka nem tudott a kérdésre választ adni.

2.11. ÁBRA: A JÖVŐBENI FEJLESZTÉSEKHEZ SZÜKSÉGES INFRASTRUKTÚRA TÍPUSA, SZÁZALÉK

Forrás: GVI 2024

Megjegyzés: N=139. Az ábrákon szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A vállalkozások túlnyomó többsége, csaknem háromnegyede (72%) vár pénzügyi támogatást (forráshoz jutást, pályázati lehetőségeket) az innovációs tevékenységéhez, közel fele (41%) pedig szívesen együttműködne más vállalkozásokkal. Tájékoztatást és információnyújtást a cégek 36 százaléka, egyetemekkel való együttműködést a vállalkozások 23 százaléka szeretne. Mentorálásban és szakmai tanácsadásban a cégek ötöde (21%) gondolkodik. A válaszadók 14 százaléka ugyanakkor semmilyen innovációs tevékenységet segítő támogatást nem vár.

2.12. ÁBRA: A VÁLLALKOZÁSOK IGÉNYE AZ INNOVÁCIÓS TEVÉKENYSÉGÉT TÁMOGATÓ ESZKÖZÖKRE, SZÁZALÉK

Forrás: GVI 2024

Megjegyzés: N=139. Az ábrán szereplő adatok a regisztrált vállalkozások megyén belüli létszámkategória és ágazat szerinti megoszlása alapján súlyozottak, az esetszám súlyozatlan.

A Neumann János Program keretében meghirdetett innovációs pályázatokkal a cégek ötöde (20%) találkozott; ezen vállalkozások közel kétharmada (63%) úgy nyilatkozott, hogy sem korábban nem pályázott, sem a jövőben nem tervez pályázni, 35 százalékuk tervez pályázatot benyújtani, és mindösszesen 2 százalékuk pályázott már korábban.